

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2013–2015

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Denisa Kottová

Hans Christian Andersen a Oscar Wilde

–

vliv jejich pohádek na děti školního věku

Praha 2015

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Jiří Havlík, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER COMBINED (PART TIME)

2013-2015

DIPLOMA THESIS

Denisa Kottová

Hans Christian Andersen and Oscar Wilde

-

**influence of their fairy tales for children of school
age**

Prague 2015

Diploma Thesis Work Supervisor: PhDr. Jiří Havlík, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 11. 3. 2015

Denisa Kottová

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu diplomové práce panu PhDr. Jiřímu Havlíkovi, Ph.D. za konzultace a rady jak zpracovat tuto diplomovou práci. Ráda bych také poděkovala školám, na kterých mi bylo umožněno uskutečnit svůj výzkum.

Anotace

Diplomová práce se zabývá četbou pohádek v dnešní době. V teoretické části se zaměřuje na popis pohádky a hlavní představitele autorské pohádky Hanse Christiana Andersena a Oscara Wilda. V praktické části je pak uskutečněn výzkum, který má za úkol zjistit, zda děti na druhém stupni základních škol čtou pohádky, zda znají díla uvedených autorů. Cílem této práce je také zjistit, kterého autora děti preferují.

Klíčová slova

Autorská pohádka, četba, dotazník, Hans Christian Andersen, Oscar Wilde, pohádka, pozorování, rozhovor, sedmikráska, slavík a růže, základní škola

Annotation

This Diploma thesis deals with reading fairy tales nowadays. The theoretical part focuses on the description of the fairy tale and the main representatives of original fairy tale Hans Christian Andersen and Oscar Wilde. In the practical part is then carried out research that is required to determine whether children in second stage of Primary school read fairy tales, whether they know the works of these authors. The aim of this Diploma thesis is also find out of who author children prefer.

Keywords

Daisy, fairy tale, Hans Christian Andersen, interview, Nightingale and the Rose, observation, original fairy tale, primary school, questionnaire, reading

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	13
1 POHÁDKA	13
1.1 Obecná charakteristika	13
1.2 Rozdělení pohádky.....	15
1.3 Teorie vzniku pohádek.....	15
1.4 Vývoj pohádky	17
1.5 Autorská pohádka	17
2 HANS CHRISTIAN ANDERSEN	20
2.1 Život a dílo	20
2.2 Hans Christian Andersen a jeho odkaz	22
3 OSCAR WILDE	24
3.1 Život Oscara Wilda	24
3.2 Pohádky Oscara Wilda	26
4 REFLEXE VYBRANÝCH POHÁDEK	28
4.1 Obsah vybraných pohádek	28
4.1.1 Sedmikráska	28
4.1.2 Slavík a růže	30
4.2 Srovnání vybraných pohádek.....	31
PRAKTICKÁ ČÁST	34
5 HANS CHRISTIAN ANDERSEN A OSCAR WILDE – VLIV JEJICH POHÁDEK NA DĚTI ŠKOLNÍHO VĚKU	34
5.1 Vymezení výzkumného cíle.....	34
5.2 Průzkumné otázky a hypotézy	34
5.3 Charakteristika výzkumného vzorku.....	35
5.4 Výzkumné metody	40
5.5 Organizace výzkumu	42
5.5.1 Průběh výzkumu na jednotlivých školách	43
5.6 Výsledky výzkumu.....	49
5.6.1 Rozhovor se žáky.....	49
5.6.2 Dotazník	68
5.7 Ověření hypotéz.....	69
ZÁVĚR	71

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	74
SEZNAM TABULEK	77
SEZNAM PŘÍLOH.....	78

ÚVOD

V dnešní době sociálních sítí, počítačových her, i-padů, tabletů a nepřetržitého televizního vysílání, je téměř vzácné vidět nejen děti, ale i dospělé s knihou v ruce. Přesto to byly knihy, které dříve poskytovaly lidem nejen zábavu, uvolnění, ale i ponaučení. Doba, kdy lidé usínali s knihami pod hlavou, je zřejmě pryč. Přesto si myslím, že pohádky by z dětských a i našich životů vymizet neměly.

Pro svou diplomovou práci jsem si zvolila téma Hans Christian Andersen a Oscar Wilde – vliv jejich pohádek na děti školního věku. Příběhy obou autorů jsou velmi emotivní, jejich obsah je určen už pro starší dětské čtenáře, přesto pokud děti zaslechnou v názvu „pohádka“ odkládají knihu, přesněji si ji vůbec do ruky nevezmou. Pohádky jsou přece pro malé děti.

Mou diplomovou prací jsem chtěla zjistit, zda děti čtou pohádky, konkrétně pak, zda četly pohádky Hanse Christiana Andersena a Oscara Wilda. Předpokládám, že pohádkovou tvorbu Andersena děti znají, ale jelikož i já jsem se s pohádkami Oscara Wilda setkala již jako dospělá, předpokládám, že děti jejich pohádkovou tvorbu neznají. Mou prací bych jim chtěla tyto pohádky přiblížit a jednu z nich představit.

Své poznatky v teoretické části jsem čerpala z odborné literatury. Praktická část se pak zakládá na rozhovorech s žáky druhého stupně základních škol a gymnázia. Výzkum je doplněn krátkým dotazníkovým šetřením, které je určeno pro třídní učitele a učitele českého jazyka a literatury.

Na dotazník odpovědělo celkem šestnáct učitelů. Jejich odpovědi jsou zaznamenány v přehledných grafech, které jsou společně s předkládaným dotazníkem uvedeny v Přílohách.

Hlavním cílem této diplomové práce je zjistit, jaký má význam četba pohádek pro dnešní děti. V této diplomové práci – Hans Christian Andersen a Oscar Wilde – vliv jejich pohádek na děti školního věku, chci pomocí rozhovorů zjistit, zda si berou děti z pohádek ponaučení, jak pohádce rozumí, co si myslí, že jim autor pohádky chtěl sdělit.

Dotazníkovým šetřením chci zjistit, jaký je názor učitelů na četbu pohádek. Cílem dotazníku je zjistit, zda učitelé považují četbu ve školách za dostatečnou, zda si myslí, že děti ve svém volném čase čtou, popřípadě, zda si myslí, že čtou pohádky.

Diplomová práce je rozdělena na dvě hlavní části – teoretickou a praktickou. Teoretická část diplomové práce má za úkol seznámit se základními pojmy. Praktická část se pak věnuje samotnému výzkumu.

Teoretická část mé diplomové práce je rozdělena na čtyři hlavní kapitoly. Tyto kapitoly jsou pro přehlednost dále děleny do podkapitol.

První kapitola teoretické části se zabývá Pohádkou. Tato kapitola je rozdělena do pěti podkapitol.

První podkapitola se nazývá Stručná charakteristika. V této podkapitole se snažím pohádku definovat a stručně charakterizovat. Jsou zde uvedené společné znaky pohádek, možné dělení pohádkových postav, slohová kompozice pohádky a funkce pohádek.

Druhá podkapitola je zaměřená na rozdělení pohádek. Podkapitola objasňuje základní dělení pohádek. Dále vysvětlí pojem lidová pohádka.

Podkapitola s názvem Teorie vzniku pohádek se zabývá základními teoriemi vzniku pohádek. Tyto teorie jsou čtyři a v podkapitole je každá popsána a vysvětlena.

Následující podkapitola představuje stručný vývoj pohádky. V podkapitole je popsán vývoj od prvních zaznamenaných pohádek až po vývoj autorské pohádky.

Autorské pohádce je věnována samostatná podkapitola. Autorská pohádka je v této podkapitole definována. Stručně je popsán vývoj autorské pohádky, včetně významných autorů tohoto druhu pohádky.

Druhá kapitola teoretické části se zabývá postavou Hanse Christiana Andersena. Tento spisovatel je považován za zakladatele autorské pohádky. To je také jeden z důvodů, proč jsem si pro svou práci zvolila tohoto autora a jeho pohádku. Druhá kapitola je rozdělena na dvě podkapitoly.

První podkapitola se zabývá životem Hanse Christiana Andersena. Při psaní této podkapitoly jsem převážně čerpala z knihy Pohádka mého života od Hanse Christiana Andersena. Tuto knihu jsem také často v podkapitole citovala.

Druhou podkapitolu jsem nazvala Hans Christian Andersen a jeho odkaz. Jak jsem již zmínila, Andersen patří mezi nejvýznamnější pohádkové autory po celém světě. Jeho literární odkaz zasahuje až do dnešní doby. V této podkapitole se zmiňuji o projektu Noc s Andersenem, o udílení cen Hanse Christiana Andersena a o Mezinárodním dni dětské knihy.

Třetí kapitola je věnována Oscaru Wildovi. Oscar Wilde navázal svou pohádkovou tvorbou na pohádky Hanse Christiana Andersena. Jeho pohádky jsou jak pro dospělé, tak i pro dětské čtenáře. Kapitola je znovu rozdělena do dvou podkapitol.

První podkapitola se, stejně jako u Andersena, zabývá životem Oscara Wilda. Během svých příprav na psaní této diplomové práce jsem objevila knížku Moudrost a vtip Oscara Wilda. Kniha je plná citátů tohoto irského autora. Tuto knihu jsem si velmi oblíbila a některé citáty jsem zakomponovala do popisu Wildova života.

Druhá podkapitola se věnuje pohádkové tvorbě Oscara Wilda. Popisuje obě pohádkové sbírky - Šťastný princ a jiné příběhy a Dům granátových jablek.

Poslední hlavní kapitola teoretické části se zabývá reflexí vybraných pohádek. V této kapitole uvádím, jaké pohádky jsem vybrala pro svůj výzkum a co mě k tomuto výběru vedlo. Kapitola je rozdělena do dvou podkapitol.

První podkapitola seznamuje s obsahem vybraných pohádek. Obě pohádky jsou mnou v této podkapitole stručně převyprávěny. Pro ukázkou jsou do textu zařazeny i citace z pohádek.

Druhá podkapitola - Srovnání vybraných pohádek se zabývá porovnáním obou pohádek. V této podkapitole uvádím, jaká mají pro mě obě pohádky ponaučení, jaké mají podle mého názoru společné rysy.

Praktická část diplomové práce je pak obsažena v jedné hlavní kapitole. Tuto kapitolu jsem nazvala stejně jako mou diplomovou práci Hans Christian Andersen a Oscar Wilde – vliv jejich pohádek na děti školního věku. Kapitola je rozdělena na sedm podkapitol.

V první podkapitole jsou vymezeny hlavní cíle diplomové práce. Na tuto podkapitolu navazuje podkapitola druhá, ve které jsou předneseny výzkumné otázky a hypotézy. Výzkumné otázky jsou rozděleny do čtyř skupin. V práci jsou uvedeny pouze hlavní výzkumné otázky. Kompletní výzkumné otázky jsou přiloženy v Přílohách.

Třetí podkapitola Charakteristika výzkumného vzorku se zabývá vybranými typy škol. Tyto školy jsou v podkapitole podrobně popsány. Je zde také uvedeno, podle jakého klíče byly školy vybrány. Svůj výzkum jsem zaměřila na žáky druhého stupně. Kromě popisu vybraných škol je v kapitole také popsána třída, se kterou byl výzkum uskutečněn.

V podkapitole Výzkumné metody uvádím, které metody byly použity v praktické části mé diplomové práce. Každá metoda je zde popsána a vysvětlena. Jelikož jsem pro svou práci zvolila kvalitativní výzkum, jako hlavní metody byly použity rozhovor a pozorování.

Podkapitola Organizace výzkumu má dvě části. V první je popsán výzkum obecně. V této části uvádím, jak bych si představovala, že výzkum bude probíhat. Druhá část pak popisuje průběh výzkumu na všech vybraných školách.

V šesté podkapitole jsou uvedeny výsledky výzkumu. U každé otázky jsou popsány odpovědi žáků, tyto odpovědi jsou prokládány citacemi žáků. Na konci rozboru každé otázky je pak zpracováno shrnutí všech odpovědí.

Poslední podkapitola se pak zabývá potvrzením či vyvrácením hypotéz.

Diplomovou práci nazvanou Hans Christian Andersen a Oscar Wilde – vliv jejich pohádek na děti školního věku uzavírá Závěr. V této závěrečné kapitole shrnuji zjištěné poznatky, hodnotím, zda jsem dosáhla svých určených cílů.

TEORETICKÁ ČÁST

1 POHÁDKA

1.1 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA

Jak byste charakterizovali pohádku? Na tuto otázku existuje nespočet odpovědí. Pohádka je příběh, který je určený dětem, bojuje v ní dobro se zlem, jsou v ní kouzla a hlavně, dobro v ní vždy vítězí. Stejně jako jsou různé odpovědi na tuto otázku, liší se od sebe i definice samotného pojmu pohádka. *„Pod názvem pohádka se zařazují literární texty, které vznikly na základě rozmanité palety starodávných vyprávění, vstřebávajících při své pouti světem rozličné bájně představy lidstva, nadčasové životní pravdy, zejména věčnou touhu po naplnění dobra, a víru v kouzelnou moc slova.“*¹ Pohádku lze definovat i jako: *„vyprávění založené na básnické fantazii, zejména ze světa nadpřirozených jevů“*². V encyklopedii literárních žánrů se zase uvádí, že pohádka je: *„Zábavný, zpravidla prozaický žánr folklorního původu s fantastickým příběhem.“*³

Společným znakem pohádek je to, že nejsou vázány na reálný svět. Pohádka si vytváří vlastní svět, který je izolován od každodenní reality, neplatí v něm přírodní zákony, je zde možné vše. Celý pohádkový svět funguje podle svého zavedeného řádu, od skutečného světa se také liší tím, že je spravedlivější, poctivější. Pohádka nemá časoprostorové zakotvení. *„Odehrává se v bezčasové věčnosti (tenkrát, kdysi, kdykoli) a rovněž v geograficky neurčitým prostředí (kdesi).“*⁴ Velmi často pohádka využívá vstupní a závěrečné stereotypní formule – Byl jednou jeden..., ...zazvonil zvonec a pohádka je konec. Velký význam mají v pohádkách také magická čísla – princ musí splnit tři úkoly, hrdina musí překročit sedmero řek. Často se také v pohádkách objevují kouzelné předměty – prsteny, boty, létající koberce, zrcadla. Tyto předměty jsou vždy v rukou kladných postav pomocníci při plnění různých úkolů

1 ČEŇKOVÁ, J. Vývoj literatury pro mládež a její žánrové struktury. Praha: Portál, 2006. str. 107, ISBN 80-7367-095-X

2 WIKIPEDIE. Pohádka. [online]. [cit. 2014-10-05]. Dostupné z <http://cs.wikipedia.org/wiki/Poh%C3%A1dka>

3 MOCNÁ, D. PETERKA, J. a kol. Encyklopedie literárních žánrů. Praha, Litomyšl: Paseka, 2004. str. 472, ISBN 80-7185-669-X

4 MOCNÁ, D. PETERKA, J. a kol. Encyklopedie literárních žánrů. Praha, Litomyšl: Paseka, 2004. str. 472, ISBN 80-7185-669-X

a zdolávání překážek. V rukou záporných postav jsou zneužívány a častokrát jsou poté i nástrojem jejich konce.

I v pohádkách jsou důležitým prvkem postavy. Na rozdíl od jiných žánrů, kde je postava složitě popisována, kde čtenář zná i ty nejmenší detaily a postava bývá kolikrát velmi komplikovaná, je postava v pohádkách popsána jasně a pouze s důležitými detaily. Pohádkové postavy nejsou rozporuplné, často jsou rozděleny na ty dobré a špatné, na ty, které pomáhají nebo naopak pouze škodí. *„Jelikož ale taková polarizace ovládá dětskou mysl, vládne i pohádkám. Člověk je buď dobrý, nebo špatný, nic mezi tím. Jeden bratr je hloupý, druhý chytrý. Jedna sestra je cnotná a pracovitá, ostatní jsou zlovolné a líné. Uvedení charakterových protikladů dovozuje dítěti lehce porozumět rozdílu mezi nimi, což by nedokázalo tak pohotově, kdyby postavy byly vykresleny věrněji podle života, se všemi složitostmi, které skutečně lidi charakterizují.“*⁵

Pohádkové postavy můžeme rozdělit i do několika kategorií:

- Nadpřirozené – sudičky, jezinky, ježibaba
- Antropomorfizované – zvířata či přírodní jevy, neživé předměty
- Groteskně zkrácené – trpaslík, obr
- Nápadně typizované konstantním znakem a rolí – Dlouhý, Široký a Bystrozraký, Otesánek, pyšná princezna⁶

*„Po slohové stránce je pohádka charakteristická ustálenými začátky i závěry a doslovně opakované a přejímané přímé řeči.“*⁷ V pohádkách se objevuje dějové vyprávění i kontaktní rozprávění. Příběh pohádky jde chronologicky dopředu. Podle Mocné je v pohádce položen důraz na:

- Eliptičnost – vypouštění epicky nedůležitých a málo působivých časových úseků děje
- Retardaci – oddalované rozuzlení
- Opakování motivů

⁵ BETTELHEIM, B., *Za tajemstvím pohádek*. Praha: Lidové noviny, 2000. str. 13, ISBN 80-7106-290-1

⁶ MOCNÁ, D. PETERKA, J. a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha, Litomyšl: Paseka, 2004. str. 473, ISBN 80-7185-669-X

⁷ WIKIPEDIE. Pohádka. [online]. [cit. 2014-10-05]. Dostupné z <http://cs.wikipedia.org/wiki/Poh%C3%A1dka>

- Gradující variace – narůstající počet opakování úkolů, s narůstající obtížností⁸

Délku samotné pohádky pak ovlivňuje počet dějových sledů, ať už po sobě jdoucích nebo zapuštěných v sobě.

Každé literární dílo pro děti a mládež má estetickou funkci. Tu však můžeme rozdělit na další čtyři základní funkce – poznávací, relaxační, výchovná a fantazijní. Pohádka se především spojuje s funkcí výchovnou a fantazijní, i když v případech nonsensových pohádek nalezneme i funkci poznávací.⁹

1.2 ROZDĚLENÍ POHÁDKY

Pohádky můžeme dělit podle jejich původu na lidové a autorské. Lidové pohádky dále dělíme na pohádky kouzelné, zvířecí, legendární a novelistické.

- Kouzelné pohádky – v pohádkách hrají důležitou roli magie a kouzla, kouzla postavě pomohou překonat překážky, napravit situaci, vyskytují se zde kouzelné předměty.
- Novelistické pohádky – pohádky zachycují příběhy ze života, chybí zde kouzla a nereálné děje, hrdina je reálný, vítězí nad svými protivníky.
- Zvířecí pohádky – hrdiny jsou zvířata s lidskými vlastnostmi a schopnostmi – mluvení, logické myšlení, uvažování.¹⁰
- Legendární pohádky – pohádky opírají děj o biblické postavy.¹¹

1.3 TEORIE VZNIKU POHÁDEK

„Mezi pohádkami na celém světě se vyskytují obdobné motivy, například postavy, předměty, nadpřirozené bytosti; tyto motivy spojené v ucelené vypravování vytvářejí osnovu.“¹² Tyto spojitosti přitahovaly badatele, kteří pohádky zkoumali pomocí psychoanalýz, komparatistiky, formalismu a strukturální sémiotiky. Pomocí srovnávací folkloristiky tedy vznikly čtyři teorie vzniku pohádek.

⁸ MOCNÁ, D. PETERKA, J. a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha, Litomyšl: Paseka, 2004. str. 473, ISBN 80-7185-669-X

⁹ ČEŇKOVÁ, J., *Vývoj literatury pro mládež a její žánrové struktury*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-095-X

¹⁰ KARPATSKÝ, D. *Malý labyrint literatury*. Praha: Albatros, 1997. str. 573, ISBN 80-00-00527-1

¹¹ MOCNÁ, D. PETERKA, J. a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha, Litomyšl: Paseka, 2004. str. 473, ISBN 80-7185-669-X

¹² ČEŇKOVÁ, J., *Vývoj literatury pro mládež a její žánrové struktury*. Praha: Portál, 2006. str. 108, ISBN 80-7367-095-X

Mytologická teorie

Této teorii patří prvenství v pohádkoslovném bádání. Základy jí založili sběratelé pohádek bratři Grimmové. Podle této teorie „*jsou pohádky pozůstatkem univerzálního indoevropského mýtu z dávných dob.*“¹³

Antropologická teorie

Podle antropologické teorie mohou podobné pohádky vznikat nezávisle na sobě. Podněty k této teorii poskytly studie o chování a zvycích primitivních národů. Antropologická lidová pohádka čerpá tedy dějové osnovy a základní představy o svých postavách z náboženských rituálů, z uctívání předků, z různých kultů.¹⁴

Migrační teorie

Podle migrační teorie pohádky cestovaly mezi národy a každé nové prostředí je zformovalo podle svých zvyklostí a svého prostředí. Za pravlast pohádek, odkud se šířily do celé Evropy, byla považována Indie. Hlavním představitelem této teorie byl německý indolog Theodor Benfey.

Historicko-geografická teorie

Tato teorie navazoval na teorii migrační. Tuto teorii rozvinula tzv. finská škola na přelomu 19. a 20. století. Za pohádkovou pravlast nepovažují pouze Indii, ale rozšířili ji i na oblast arabských národů, Egypt či na keltská území. „*Lidové pohádky migrovaly například v době křížových válek, kdy rytíři přinesli do Evropy orientální pohádky, nebo prostřednictvím Arabů přes Španělsko do Francie.*“¹⁵ Výsledky této srovnávací studie shrnuje Katalog pohádkových synžetů od Anttiho Aarneho a Stitha Thompsona. Odtud také pochází druhy pohádek – pohádka o zvířatech, kouzelná pohádka, legendární pohádka, novelistické pohádky, pohádky o hloupých čertech, humorné pohádky.

¹³ MOCNÁ, D. PETERKA, J. a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha, Litomyšl: Paseka, 2004. str. 474, ISBN 80-7185-669-X

¹⁴ ČEŇKOVÁ, J., *Vývoj literatury pro mládež a její žánrové struktury*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-095-X

¹⁵ ČEŇKOVÁ, J., *Vývoj literatury pro mládež a její žánrové struktury*. Praha: Portál, 2006. str. 109, ISBN 80-7367-095-X

1.4 VÝVOJ POHÁDKY

„Pohádka patří k starobylým slovesným žánrům. Objevuje se už v předantických kulturách. Ve starověku však nebyla předmětem sběratelského ani autorského zájmu.“¹⁶ Jelikož se pohádky předávaly hlavně formou vyprávění, nemůžeme přesně určit, kdy poprvé pohádka zazněla. Můžeme si představit, že pohádkou uspávali své ratolesti už v době kamenné.

Nejstarší identifikovaná pohádka pochází z Egypta. Jedná se o pohádku O dvou bratřích z 13. století před naším letopočtem. Pohádky se objevují i v antické literatuře, bibli, středověké literatuře. „Lze předpokládat, že vývoj nejstaršího a typově nejstabilnějšího pohádkového typu – pohádky kouzelné – se zastavuje už ve středověku, zůstává však na několik dalších staletí páteří ústní lidové tradice a inspirací pohádkových typů mladších (zejména pohádek novelistických), ale též pověstí, cestopisů, démonických povídek, anekdotických a satirických folklorních příběhů.“¹⁷ Významným dílem je pak arabský soubor Tisíc a jedna noc, motivy z tohoto díla pronikají do děl ostatních autorů až do dnešní doby.

První sepsané folklorní pohádky se objevují od 16. století. Vychází první samostatná sbírka lidových pohádek Pentameron Giambatisty Basileho. V roce 1690 vycházejí Perraultovi Pohádky matky Husy. „Nový vztah k folklorní pohádce iniciuje generace romantiků.“¹⁸ V pohádce se snaží objevit duši národa, přesto si pohádky zachovávají svou autenticitu. Zakladateli jsou bratři Grimmové. Jejich pohádky jsou více drsnější, mohou se zdát až hrůzostrašné. Také jsou již cíleně zaměřené na dětské čtenáře, právě od děl bratří Grimmů je pohádka zařazována do dětské literatury. Z romantismu se vyvinula autorská pohádka.

1.5 AUTORSKÁ POHÁDKA

Před samotným definováním autorské pohádky je potřeba objasnit, co znamená pojem autorská adaptace. Při psaní autorské adaptace lidové pohádky je zachována folklorní předloha, ale také začíná být zřejmá vlastní tvůrčí složka. „Jde tedy o pozvolný

¹⁶ MOCNÁ, D. PETERKA, J. a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha, Litomyšl: Paseka, 2004. str. 474, ISBN 80-7185-669-X

¹⁷ MOCNÁ, D. PETERKA, J. a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha, Litomyšl: Paseka, 2004. str. 475, ISBN 80-7185-669-X

¹⁸ MOCNÁ, D. PETERKA, J. a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha, Litomyšl: Paseka, 2004. str. 475, ISBN 80-7185-669-X

*přechod k volnějším zpracování lidové látky, a tudíž je tato autorská adaptace blízká autorské pohádce.*¹⁹

Autorskou pohádku pak tedy můžeme definovat jako: „*umělý příběh s pohádkovými rysy – nejčastěji s kouzelnými prvky – určený zpravidla dětem.*“²⁰ Oproti lidové pohádce je mladší, za první autorskou pohádku jsou považovány Líbezné noci Giovanfrancesca Straparoly, která vyšla v roce 1550. V autorské pohádce jsou více zastoupeny aktualizační a reálné prvky, kouzelné motivy jsou součástí reality všedního dne. Autorská pohádka používá složitější kompozici než lidová pohádka. Svým pojetím se spíše blíží k povídce.

Rozvoj autorské pohádky je spojen s romantismem. V pohádkách se projevila řada romantický znaků, například tragický konec hlavního hrdiny, ale také skutečné problémy 19. století. Autoři své pohádky využívali jako nástroj satiry, promítali do nich své názory a postoje. Prvním představitelem romantické autorské pohádky je Wilhelm Hauff. Jeho pohádky jsou prototypem romantické pohádky, vyskytuje se v nich tajemné exotické prostředí, zachycují neobyčejný životní příběh, klade důraz na lásku k vlasti.

Za skutečného zakladatele autorské pohádky, je považován Hans Christian Andersen. Během svého života napsal 156 pohádkových textů, které mu vynesly nehynoucí slávu. Náměty pro své pohádky čerpal z vlastních zážitků a zkušeností, z lidových vyprávění. Ve svých pohádkách se nevyhýbal ani sociálním a společenským problémům, kritizoval chování společnosti a lidskou nectnost. Jako první autor nechal ožít zcela běžné předměty a umístil je do reálného prostředí. I v Andersenových pohádkách jsou patrné znaky romantismu – téma sebezničující a sebe obětující lásky, lásky, která překoná vše zlé. Pohádky Hanse Christiana Andersena mají tu zvláštnost, že ne vždy končí šťastně. „*V podtextu jeho pohádek zaznívá totiž přesvědčení, že v tomto světě se lze jen málokdy dočkat vděku, uznání nebo lásky.*“²¹ Andersenovy pohádky jsou určeny dětem, přesto některé vrstvy příběhu ocení až dospělý čtenář. To je kouzlo Andersenových pohádek a důvod, proč se k nim i dospělí čtenáři často vrací.

¹⁹ ČEŇKOVÁ, J., *Vývoj literatury pro mládež a její žánrové struktury*. Praha: Portál, 2006. str. 114, ISBN 80-7367-095-X

²⁰ ČEŇKOVÁ, J., *Vývoj literatury pro mládež a její žánrové struktury*. Praha: Portál, 2006. str. 127, ISBN 80-7367-095-X

²¹ ČEŇKOVÁ, J., *Vývoj literatury pro mládež a její žánrové struktury*. Praha: Portál, 2006. str. 131, ISBN 80-7367-095-X

Na pohádkovou tvorbu navázal Oscar Wilde. Jeho pohádky jsou dílem Andersena inspirované, často se setkáme s podobnými postavami, či odkazy na postavy z Andersenových pohádek. Inspiraci folklorem u Wildových pohádek téměř nenalezneme, novoromantické prvky, střídá satira a ironie. „*Složitost jazyka i téměř všudypřítomný skepticismus přiblížily Wildeovy pohádky spíše dospělým.*“²² Velkým přínosem těchto autorů je, že do pohádek vnesli opravdové problémy reálného světa. Tyto problémy jsou nadčasové, a proto jsou jejich pohádky aktuální v každé době.

Velký význam pro vývoj autorské pohádky měl i Lewis Carroll. Svou Alenkou v kraji divů předběhl dobu. Pohádka o Alence byla mnohem delší než obvyklé pohádky, takto rozsáhlé příběhy pro děti získaly oblibu až ve 20. století. V Carrollových pohádkách ožívají předměty, které běžně používáme, zvířata mají lidské povahové rysy a navíc se zde snoubí logika se snovou realitou.

Jak Andersenova, tak Carrollova tvorba měla zásadní význam pro vývoj autorské pohádky. Jejich náměty a tvůrčí postupy sloužili dalším autorům, ti je obměňovali, rozšiřovali. Ve 20. století ztrácí autorská pohádka moralistický aspekt a soustředí se především na rozlišení dobra a zla. Pohádky varovaly před ztrátou fantazie, ukazovaly jak je pro nás fantazie důležitá.

Postupem času autoři opouštěli krátké pohádky a vznikl nový útvar – pohádkový román. Ten se od pohádky odlišuje svou délkou. Mezi autory pohádkových románů patří John Ronald Reuel Tolkien, Michael Ende či Joanne Kathleen Rowlingová.

Každý žánr má svá pravidla, autorská pohádka není výjimkou. „*Obecně pro autorskou pohádku určenou dětem, platí, že by měla ctít jisté zákony, a to nejen ve své literární, ale i filmové či animované podobě.*“²³

²² ČEŇKOVÁ, J., *Vývoj literatury pro mládež a její žánrové struktury*. Praha: Portál, 2006. str. 131, ISBN 80-7367-095-X

²³ ČEŇKOVÁ, J., *Vývoj literatury pro mládež a její žánrové struktury*. Praha: Portál, 2006. str. 146, ISBN 80-7367-095-X

2 HANS CHRISTIAN ANDERSEN

2.1 ŽIVOT A DÍLO

„Můj život je krásná pohádka, tak bohatá a blažená! Kdybych byl jako chlapec, když jsem chudý a sám vykročil do světa, potkal mocnou vílu a ona mi řekla: „Zvol si cestu a cíl a já tě budu ochraňovat a povedu tě podle vývoje tvého ducha a podle rozumných zákonů tohoto světa,“ nemohl mi osud být příznivější a nemohl mě vést moudřeji a lépe.“²⁴

Hans Christian Andersen se narodil 2. dubna 1805 v dánském městečku Odense. Narodil se do chudé rodiny ševce Hanse Andersena. Rodiče svého syna od útlého věku podporovali a jako jedináčka i rozmazlovali. Navštěvoval chlapeckou školu pana Carstensea a už zde bylo patrné jak bylo pro malého chlapce důležité uznání ostatních.

Od svých čtrnácti let se mladý Andersen toužil přestěhovat do Kodaně. Věřil, že ve velkém městě se brzy stane slavným, a přemlouval matku, aby mohl opustit rodné město. *„Z vašeho syna bude slavný muž!“ prohlásila stařena, „na jeho počest bude jednou slavnostně osvětleno město Odense!“²⁵* Takto zněla věštba moudré ženy, která pomohla Andersenovi z rodného města.

Roku 1819 poprvé spatřil Kodaň. *„Moje první cesta městem vedla k divadlu; několikrát jsem je obešel, díval jsem se vzhůru po zdech a pokládal jsem celou budovu za domov, který mi dosud nebyl otevřen.“²⁶* V hlavním dánském městě se Hans Christian Andersen snažil uchytit jako herec, loutkoherec, zpěvák.

Navštěvoval zde taneční školu, pěveckou školu a seznámil se s ředitelem Královského divadla – Jonasem Collinsem. Andersen ve své knize Pohádka mého života uvádí, že Jonas Collins byl pro něj po léta drahým otcem. V domě Collinse našel domov a dokonce díky němu mohl studovat v latinské škole. V téže době vychází jeho první díla – tragédie Sluneční skřítek a povídka Přízrak na hrobu

²⁴ ANDERSEN, H. CH. *Pohádka mého života*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1965. str. 17

²⁵ ANDERSEN, H. CH. *Pohádka mého života*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1965. str. 31

²⁶ ANDERSEN, H. CH. *Pohádka mého života*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1965. str. 33

Palnatokiho. Později přešel na školu v Helsingöru, kde získal základy vzdělání. Během studií mu vyšla v místních novinách báseň Umírající dítě. V roce 1830 pak Andersenovi vyšla jeho první básnická sbírka. „...před vánoci vyšla moje první básnická sbírka a získala, pokud jsem slyšel a vyrozuměl, velký úspěch u obecnosti i kritiky.“²⁷

V roce 1831 Andersen poprvé opustil rodné Dánsko a vydal se do Německa. Postřehy z této cesty pak zachytil v díle Stínové obrázky z cesty do Harzu a saského Švýcarska. Cesta do Německa nebyla poslední, autor navštívil také Hamburg, Paříž, Genevu, Milán, Janov, Řím, Benátky. Na cestách získával Andersen mnoho inspirací a během pobytu ve Francii napsal básnické dílo Anežka a vodník. Během svých cest navštívil i Prahu, Pardubice, Brno. Zmínka o českých městech je v Andersenově cestopisu Básníkův bazar.

Během svých cest se Hans Christian Andersen potkal, seznámil a přátelil s mnoha významnými osobnostmi. Při svých návštěvách Paříže se seznámil s Victorem Hugem, s Alexandrem Dumasem. Během návštěvy Německa se seznámil s Jacobem Grimmem a později i s jeho bratrem Wilhelmem. První setkání se však nevydařilo tak, jak Andersen doufal. „Už když jsem byl v Berlíně dříve, sháněl jsem se po bratřech Grimmových, avšak tenkrát jsem se seznámením neuspěl; nevzal jsem si žádný doporučující dopis, neboť mi lidé říkali, a já jsem tomu věřil také, že pokud mne v Berlíně někdo zná, jistě to jsou bratři Grimmové;...“²⁸ Jacob Grimm však Andersena ani jeho tvorbu neznal. Po tomto prvním setkání však navázali kontakt a Andersen ve své knize uvádí, že se později scházeli téměř denně.

Během svého života uskutečnil Andersen přes třicet zahraničních cest. Tyto cesty trvaly celých devět let, žil v hotelích, penzionech, často býval na cestách. Dalo by se říci, že nikdy nezaložil skutečný domov. Ani v osobní stránce svého života nebyl spisovatel spokojený. Jackie Wullschlagerová popisuje Andersenův intimní život za nešťastný a nezavršený. Platonické city choval jak k ženám tak mužům. Tuto svou stránku podle Wullschlagerové Andersen přenášel do svých pohádek.²⁹

²⁷ ANDERSEN, H. CH. *Pohádka mého života*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1965. str. 65

²⁸ ANDERSEN, H. CH. *Pohádka mého života*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1965. str. 217

²⁹ BŘEZINOVÁ, H. *O smutném Andersenovi*. [online] © 7. 3. 2005 [28.10. 2014]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/17147/andersen-hans-christian>

Právě pohádky patří mezi Andersenova nejznámější a nejčtenější díla. „Jsou to moje „Pohádky“, jež se v Dánsku bezvýhradně staví nade vše, co jsem vůbec napsal.“³⁰ Přesto po prvním vydání pohádek nebyly ohlasy čtenářů a kritiků přívětivé. Chuť psát pohádky však autora neopustila a v psaní pohádek pokračoval. „Vždycky na Vánoce vyšel jeden sešit a brzo patřilo téměř k věci, že pod stromečkem nesměly chybět moje pohádky.“³¹ Pohádky byly úspěšné nejen v Dánsku, ale také v cizině.

„Andersen žánr pohádky definoval nanovo. Vyšel z lidového vyprávění svého dětství a umělými pohádkami ho inspirovali němečtí romantici. Jeho pohádky jsou ale prosté jejich vyumělkovanosti. Dokázal psát jednoduchou a svižnou moderní dánštinou blízkou mluvenému projevu.“ Tento fakt lze možná vysvětlit Andersenovými nedostatky ve vzdělání, jak uvádí ve své knize Pohádka mého života, pravopis mu činil problémy. V pohádkách lze nalézt i nástin života samotného Andersena. „Andersena můžeme samozřejmě číst i bez znalosti jeho biografie, porovnání jsou ale v něčem užitečná: pomáhají nám pochopit, proč mají jeho smutné a někdy až kruté příběhy takovou sílu.“³²

Hans Christian Andersen zemřel 4. srpna 1875 nedaleko dánské Kodaně. V době své smrti již patřil mezi uznávané autory nejen v Dánsku, ale také v zahraničí. Jeho pohřbu se zúčastnila stovky lidí, dokonce i dánský král Kristián IX.. V den Andersenova pohřbu byl vyhlášen národní smutek.

2.2 HANS CHRISTIAN ANDERSEN A JEHO ODKAZ

Hans Christian Andersen patří mezi nejproslulejší světové pohádkáře. Mezi svá díla řadí 156 pohádek³³ a dalo by se říci, že většina z jeho pohádek je již pohádkovou klasikou. Andersen má velký význam v dětské literatuře nejen ve svém rodném Dánsku, ale po celém světě. Proto je od roku 1967 vyhlášen 2. duben (datum narození Hanse Christina Andersena) Mezinárodním dnem dětské knihy.

³⁰ ANDERSEN, H. CH. *Pohádka mého života*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1965. str. 185

³¹ ANDERSEN, H. CH. *Pohádka mého života*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1965. str. 186

³² BŘEZINOVÁ, H. *O smutném Andersenovi*. [online] © 7. 3. 2005 [28.10. 2014]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/17147/andersen-hans-christian>

³³ ČEŇKOVÁ, J., *Vývoj literatury pro mládež a její žánrové struktury*. Praha: Portál, 2006. str. 146, ISBN 80-7367-095-X

Noc s Andersenem

Od roku 2000 probíhá tzv. Noc s Andersenem. Tuto akci pořádají knihovny a je určena dětským čtenářům. Děti stráví noc v knihovně s pohádkami a doprovodným programem. Tato akce má podpořit dětské čtení a představit dětem pohádky vybraného autora. Akcí knihovny slaví Mezinárodní den dětské knihy.³⁴

Cena Hanse Christiana Andersena

Tuto cenu uděluje IBBY – International Board on Books for Young People (Mezinárodní sdružení pro dětskou knihu). Cena je nejvyšší ocenění za celoživotní dílo pro tvůrce dětských knih. Cena se udílí spisovatelům dětské literatury od roku 1956. Od roku 1966 pak cenu získávají také ilustrátoři dětských knih. Ocenění získávají zlatou medaili a diplom na slavnostním ceremoniálu.³⁵

Mezi držiteli ceny Hanse Christiana Andersena jsou i naši ilustrátoři a spisovatelé.

- 1968 Jiří Trnka - ilustrace
- 1980 Bohumil Říha - text
- 1988 Dušan Kalláy - ilustrace
- 1992 Květa Pacovská - ilustrace³⁶

³⁴ NOC S ANDERSENEM. *O projektu*. [online]. [2. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.nocsandersenem.cz/aktualne.html>

³⁵ IBBY. *Hans Christian Andersen Awards*. [online]. [2. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.ibby.org/index.php?id=273>

³⁶ IBBY CZECH REPUBLIC. *Cena Hanse Christiana Andersena čeští autoři*. [online]. [2. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.ibby.cz/index.php/ceny-a-ocenni-ibby/28-cena-hanse-christiana-andersena-eti-autoi>

3 OSCAR WILDE

3.1 ŽIVOT OSCARA WILDA

„Oscar a Wilde nebyla jediná jména, jež jsem zdědil po svých irských rodičích. Vešel jsem do života jako Oscar Fingal O'Flahertie Wills Wilde, ale kromě dvou jsem všechna ta jména odhodil. Brzy se zbavím dalšího a budu znám jednoduše buď jako Wilde, nebo jako Oscar.“³⁷

Oscar Wilde se narodil 16. října 1854 v irském Dublinu. Narodil se jako druhorozený syn očního a ušního chirurga a lékaře královny Viktorie Williama Roberta Wilda a Jane Francesce Elgee. Wildova matka byla spisovatelka a básnířka, svá díla publikovala pod pseudonymem Speranza.

Navštěvoval královskou školu v Enniskillenu, poté studoval klasickou filologii na dublinské univerzitě Trinity College, kde již během svého studia vyhrál mnoho cen. Na této škole studoval společně se svým starším bratrem Williamem. (Berkeley gold medal for Greek). Po dokončení studia na Trinity College nastoupil na univerzitu Oxford, kde získal stipendium. V této době se seznámil s dekadencí a poznal Waltera Patera. Ovlivněn jeho knihou Renaissance se stal stoupencem jeho názorů a estétství.³⁸

*„Estetika – stejně jako volba pohlaví – zkrášluje život, protože jej naplňuje novou formou, určuje mu směr, dává mu bohatství rozmanitosti a změny.“*³⁹

V roce 1878 získává Wilde cenu Newdigate Prize za svou báseň Ravenna. O tři roky později vychází první básně ve sbírce Poems (Básně). V roce 1882 odjíždí na přednáškové turné do Ameriky, kde je uvedena i jeho první ne příliš úspěšná hra Vera. V roce 1883 navštěvuje Paříž, která je zaplavená dekadencí. Setkává se zde s Paulem Verlainem. Odtud pochází Wildovo spojení dekadence s estétstvím, které se projevuje v jeho dílech. V roce 1884 se Oscar Wilde oženil s Constance Lloydovou. Manželství s dcerou irského právníka zajistilo Wildovi finanční jistotu. Krátce po svatbě se narodil

³⁷ TOMSKÝ, A. *Moudrost a vtíp Oscara Wildea*. Praha: LEDA spol. s.r.o. a nakladatelství Rozmluvy, 2008. str. 14. ISBN 978-80-7335-152-6

³⁸ RABY, P. *The Cambridge companion to Oscar Wilde*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. ISBN 0-521-47987-8

³⁹ TOMSKÝ, A. *Moudrost a vtíp Oscara Wildea*. Praha: LEDA spol. s.r.o. a nakladatelství Rozmluvy, 2008. str. 180. ISBN 978-80-7335-152-6

první syn Oscara Wilda Cyril, za rok přichází na svět i autorův druhorozený syn Vyvyan.

Od roku 1887 s stává redaktorem časopisu Svět ženy. V této době vydává i své první pohádky a poprvé je i publikován v časopise Obraz Doriana Greye. Po dvou letech pozici redaktora opouští, věnuje se příležitostně novinářině, přednáší. V devadesátých letech devatenáctého století Wilde publikuje své divadelní hry, vychází i druhá sbírka pohádek.

V květnu 1895 je Oscar Wilde zatčen a souzen. *„První proces skončil nerozhodně a přátelé nabádali Wildea k útěku. Ten se však rozhodl znovu předstoupit před tribunál a byl podle stávajících zákonů odsouzen za homosexualitu ke dvěma letům káznice s nucenými pracemi.“*⁴⁰ Během dvou let byl Oscar Wilde vězněn ve vězení v Newgate, Pentonville, Wandsworth. Posledním místem jeho vězení byla věznice v Reading. Pobyt v této věznici byla inspirovaná Wildova Balada o žaláři v Readingu, která byla publikována v roce 1898. Toto dílo je považováno jako jedno z nejvíce didaktických děl Wilda. Střetávají se v něm různé styly.⁴¹ *„The poem suffers under the difficulty of a divided aim in style. Some is realistic, some is romantic: some poetry, some propaganda.“*⁴²

*„Ani v nejmenším se nestydím za to, že jsem se dostal do vězení. Příšerně se však stydím, že mne tam dostal materialismus mého života, tak nehodný skutečného umělce.“*⁴³

V roce 1896 umírá Wildova matka, tuto zprávu sdělí Wildovi jeho manželka Constance, která ho navštívila ve vězení. Toto setkání bylo jejich posledním. Constance sobě i synům změnila příjmení a dále se nestýkali. Během doby, kterou strávil Wilde ve věznění, napsal i De profundis. Původně bylo toto dílo dopisem, který zaznamenal Wildovu obhajobu a byl určen Alfrédu Douglasovi, příteli s kterým udržoval vztah a kvůli němuž byl vězněn. Dílo vyšlo až v roce 1905 díky přátelům Wilda. Wilde v dopise kritizuje nesmyslné zákony a pokrytectví společnosti.

⁴⁰ PROCHÁZKA, M., STRÍBRNÝ, Z. *Slovník spisovatelů*. Praha: Libri, 2003. str. 706 ISBN 80-7277-131-0

⁴¹ RABY, P. *The Cambridge companion to Oscar Wilde*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. ISBN 0-521-47987-8

⁴² RABY, P. *The Cambridge companion to Oscar Wilde*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. str. 67. ISBN 0-521-47987-8

⁴³ TOMSKÝ, A. *Moudrost a vtip Oscara Wildea*. Praha: LEDA spol. s.r.o. a nakladatelství Rozmluvy, 2008. str. 21. ISBN 978-80-7335-152-6

„Kdybychom tak mohli přimět Angličany, aby se naučili pořádně vyjadřovat, a Iry, aby se naučili naslouchat – naše společnost by pak mohla být docela civilisovaná.“⁴⁴

19. května 1897 je Wilde propuštěn z vězení. Opouští Anglii a žije v zahraničí. Pobyť ve vězení Wilda zlomil⁴⁵. Cestuje po Evropě, navštěvuje Švýcarsko, Itálii, Francii. Společnost mu dělá přítel Douglas, který ho však opouští. V roce 1899 vychází v knižní podobě Wildova hra Ideální manžel.

Oscar Wilde umírá 30. listopadu 1900, pravděpodobně na mozkovou meningitidu. Zemřel v chudobě v pařížském hotelu Alsace ve společnosti svých přátel. Pohřben byl na hřbitově v Bagneux, v roce 1909 byly Wildovy ostatky převezeny na největší pařížský hřbitov Père Lachaise.

Díla Oscara Wilda mají mnoho příznivců po celém světě, náhrobek, spíše pomník Oscara Wilda, patří k nejnavštěvovanějším místům pařížského hřbitova. Wildův pomník byl do nedávna zasypán polibky. Tyto otisky rtů měly vyjádřit díky autorovi, který je považován za hlavního britského představitele dekadence.

3.2 POHÁDKY OSCARA WILDA

Svou první sbírku pohádek vydal Wilde v roce 1888. Pohádky byly psány v době narození Wildových synů, dalo by se říci, že právě otcovství přimělo Wilda napsat svou pohádkovou sbírku. *„Roku 1885 se Wildovi narodil syn Cyril, o rok později druhý syn Vyvyan. Jako by tedy měl Wilde tu nejvhodnější příležitost psát právě pohádkové texty.“⁴⁶* Toto dílo přineslo Wildovi uznání kritiků i čtenářů. Sběrka se jmenoval Šťastný princ a jiné pohádky a obsahovala pět původních autorových pohádek. Tyto pohádky můžeme charakterizovat jako: *„podobenství o osudu básnického a uměleckého díla, o smyslu krásy a ošklivosti v lidském životě a spřízněnosti krásy s nesobeckou láskou.“⁴⁷* Pro tyto pohádky je také typický zdobný básnický styl.

Šťastný princ a jiné pohádky obsahuje pohádky:

- Šťastný princ
- Slavík a růže

⁴⁴ TOMSKÝ, A. *Moudrost a vtíp Oscara Wildea*. Praha: LEDA spol. s.r.o. a nakladatelství Rozmluvy, 2008. str. 144. ISBN 978-80-7335-152-6

⁴⁵ PROCHÁZKA, M., STRÍBRNÝ, Z. *Slovník spisovatelů*. Praha: Libri, 2003. ISBN 80-7277-131-0

⁴⁶ BERAN, Z. *Slovo o pohádkách Oscara Wildea*. In WILDE, Oscar. Šťastný princ a jiné pohádky. Praha: Slovart, 1997. str. 6. ISBN 80-7209-049-6. Strana 5-8.

⁴⁷ PROCHÁZKA, M., STRÍBRNÝ, Z. *Slovník spisovatelů*. Praha: Libri, 2003. str. 704 ISBN 80-7277-131-0

- Sobecký obr
- Oddaný přítel
- Jedinečná raketa

Druhá pohádková sbírka *Dům granátových jablek* vyšla v roce 1891. V této sbírce se již nacházejí symbolicky složitější příběhy. *Dům granátových jablek* obsahuje čtyři netradiční pohádky. Wilde do těchto pohádek vložil názory na okolní svět, zapracoval do nich i odkazy filozofů, pohádky zanechají ve čtenářích rozporuplné pocity. Spojují krásno s krutostí, moudrost s pohrdáním. Jako v první pohádkové sbírce i zde je patrný vliv Hanse Christiana Andersena.⁴⁸

Dům granátových jablek obsahuje pohádky:

- Mladý král
- Infantčiny narozeniny
- Rybář a jeho duše
- Hvězdné dítě

⁴⁸ PROCHÁZKA, M., STRÍBRNÝ, Z. *Slovník spisovatelů*. Praha: Libri, 2003. ISBN 80-7277-131-0

4 REFLEXE VYBRANÝCH POHÁDEK

Pohádková tvorba Hanse Christiana Andersena je obsáhlá. Osobně jsem se s tvorbou tohoto autora setkávala od svých dětských let, mezi mé oblíbené pohádky patřily známé pohádkové hity – Malá mořská víla, Děvčátko se zápalkami, Sněhová královna. Pro svou práci jsem si tedy chtěla zvolit pohádku, kterou ze svého dětství neznám. Pohádkovou tvorbu Oscara Wilda jsem znala pouze z hodin literatury. Poprvé jsem pohádky Oscara Wilda četla jako dospělý čtenář a velmi na mě zapůsobily. Pro svůj výzkum jsem zvolila pohádky Sedmikráska a Slavík a růže.

Před samotnou prací na mé diplomové práci jsem přečetla několik vydání a překladů uvedených pohádek. Starší vydání měla svá kouzla, ale zastaralá a nepoužívaná slova by žáky mátl (chudobka, kruchta, jizba). Ve své diplomové práci jsem proto využila tato vydání:

- Hans Christian Andersen - Pohádky a povídky, 2003
- Oscar Wilde – Šťastný princ a jiné pohádky, 2007.

4.1 OBSAH VYBRANÝCH POHÁDEK

4.1.1 SEDMIKRÁSKA

Na zahrádce jednoho domku roste v trávě malá sedmikráska. Sedmikráska pozoruje své okolí, obdivuje krásné květiny, které rostou na louce, raduje se ze svého života. Na rozdíl od ostatních květin se nechová povýšeně, nezávidí ostatním to, co sama nemá. Při pozorování si povšimne skřivánka, který létá po obloze. Sedmikráska skřivánka obdivuje. Líbí se jí, jak poletuje po obloze, jak krásně zpívá. Jelikož je obyčejná, myslí si, že skřivánek sletí k honosnějším květinám. Jaké je pro ni překvapení, když skřivánek sletí k ní a zálibně si ji prohlíží. Skřivánkovi se líbí, jak je krásná, byť oproti ostatním květinám je sedmikráska obyčejná.

„Skřivánek kolem ní tančil a zpíval si: „Jak je ta tráva heboučká! A podívejme se, jaká je tu hezká kytička, se zlatem v srdci a se stříbrem na sukničce!“ Však také sedmikrásčin žlutý terčík vypadal jako ze zlata a lístky kolem zářily bělostí.“⁴⁹

⁴⁹ ANDERSEN, H. CH., Pohádky a povídky. Praha: Albatros, 2003. str. 117. ISBN 80-00-01217-0

Skřivánek sedmikrásce zpívá, políbí ji na okvětní lístky a odlétá. Sedmikráska byla šťastná a poctěná skřivánkovou nákloností. Okolní květiny však její radost nesdílely. Do zahrady přišlo děvče z domku a nařezalo si pár tulipánů. Sedmikráska byla vděčná, že je malá nenápadná sedmikráska. Uřezané tulipány přišly kvůli své nápadné kráse o život. *„Ach!“ zavzdychala malá chudobka. „Jak je to hrozné, teď je s nimi konec!“*⁵⁰

Druhého dne sedmikráska znovu zaslechla skřivánka. Dnes byl jeho zpěv smutnější. Sedmikráska zpozorovala, že skřivánek je zavřený v kleci v domku. Poslouchala jeho smutný zpěv a velice toužila skřivánkovi pomoci. Do zahrady vešli chlapci z domku. Chtěli skřivánkovi natrhat kus čerstvé trávy, vybrali si právě kus, kde rostla malá sedmikráska. Chlapci chtěli sedmikrásku z trávy vytrhnout, nakonec ji však nechali na trávě jako ozdobu. Tak se sedmikráska dostala ke skřivánkovi do klece. Skřivánek byl však stále smutný, chyběla mu svoboda, volné lítání po obloze a hlavně neměl v kleci vodu, a tak ho trápila žízeň.

*„Není tu voda!“ nařikal zajatý skřivánek. „Všichni odešli a zapomněli mi dát alespoň kapičku vody! Jak mám v krku vyschlo a jak mě v něm pálí! Jako bych měl v sobě oheň a led! A vzduch je tak těžký. Ach, musím umřít, opustit teplé sluníčko, svěží zeleň, všechnu tu krásu, kterou Bůh stvořil!“ Zavrtal zobáček do chladivého drnu, aby se alespoň trochu osvěžil. Uviděl přitom sedmikrásku: pokývl na ni, políbil ji zobáčkem a řekl jí: „Také tu musíš uvadnout, ubohá kytičko!“*⁵¹

Sedmikráska byla nešťastná, sama pomalu uvadala a navíc ji trápilo, že nedokáže skřivánkovi pomoci. Jediné co sedmikráska mohla dělat, aby skřivánka potěšila, bylo vysílat svou vůni. Skřivánek si povšiml, že vůně sedmikrásky je omamnější a silnější než kdykoliv jindy a byl jí za to vděčný.

Pohádka končí smrtí skřivánka, který umřel žízni a sedmikrásky, která v kleci se skřivánkem pomalu uvadla. Až příštího rána si chlapci všimli, mrtvého skřivánka. Plakali nad ním a uspořádali mu důstojný pohřeb. Sedmikrásku vyhodili společně s trsem trávy na silnici do prachu.⁵²

⁵⁰ ANDERSEN, H. CH., Pohádky a povídky. Praha: Albatros, 2003. str. 118. ISBN 80-00-01217-0

⁵¹ ANDERSEN, H. CH., Pohádky a povídky. Praha: Albatros, 2003. str. 119. ISBN 80-00-01217-0

⁵² Zpracováno podle pohádky H. Ch. Andersena Sedmikráska, Pohádky a povídky. Praha: Albatros, 2003. ISBN 80-00-01217-0

„Nikdo na sedmikrásku ani nepomyslel – na ni, která tolik cítila s ubohým skřivánkem a tak ráda by ho byla potěšila.“⁵³

4.1.2 SLAVÍK A RŮŽE

Pohádka začíná monologem zoufalého studenta. Blíží se ples a studentova milá žádá jako důkaz lásky červenou růži. Student věří, že pokud donese dívce červené růže, zatančí si s ním. Jenže červené růže nikde v okolí nerostou. Studentovo zoufání vyslechne slavík. Slavík je nadšený, že konečně na vlastní oči vidí zamilovaného člověka. Celé noci zpívá o lásce a nyní je svědkem skutečné lásky i trápení, které láska obnáší. Slavíkovi je studenta líto, rozumí jeho trápení a rozhodne se mu pomoci. Rozletí se po okolí a hledá růžové keře. Dvakrát nalezne růžové keře, nabízí jim své krásné písně výměnou za červenou růži, avšak pokaždé dostane odpověď, že růže z těchto keřů nemají požadovanou barvu. Nakonec slavík objeví keř u studentova okna, který plodil červené růže. Nyní je však vyschlý. Jediná možnost, jak probudit keř znovu k životu, je však příliš strašlivá a vyžaduje slavíkovu nejvyšší oběť. Červenou růži může slavík získat pouze, pokud se při měsíčním světle nabodne na trn keře a bude mu zpívat své krásné písně.

„Potřebuješ-li červenou růži,“ pravil keř, „musíš ji za měsíčního světla vytvořit z hudby a zbarvit ji krví z vlastního srdce. Musíš mi zpívat s hrudí nabodnutou na trn. Celou noc mi musíš zpívat a trn ti musí proniknout do srdce a tvá živá krev musí proudit do mých cév a stát se krví mou.“⁵⁴

Slavík přemýšlí o své oběti. Je přece krásné lítat po obloze, pozorovat ruch kolem a moct zpívat o lásce. Na druhou stranu si slavík myslí, že láska je mnohem víc než pouhý život bez lásky a ptačí srdce je oproti lidskému srdci méně důležité. Rozlétne se za studentem, a když spatří, že student je stále smutný, rozhodne se pro něj a jeho lásku obětovat. Zpívá studentovi o svém nápadu, o tom, že bude mít svou růži, ale student slavíkovi nerozumí. Slyší pouze krásný zpěv, ale stejně slavíka odsoudí, že je pouze povrchní umělec, který nezná pravý cit a nedokázal by se obětovat pro druhé.

„Raduj se,“ volal slavík, „raduj se, budeš mít tu svou červenou růži! Já ji za měsíčního světla vytvořím z hudby a zbarvím krví vlastního srdce. A od tebe žádám jen

53 ANDERSEN, H. CH., Pohádky a povídky. Praha: Albatros, 2003. str. 119. ISBN 80-00-01217-0

54 WILDE, O. Pohádky. Praha: Odeon, 1984

*jedno: abys vždycky zůstal opravdovým milencem, neboť láska je moudřejší než filosofie, a ta je velmi moudrá, a vlivnější než moc, a ta je velmi vlivná. Plamenně zbarvena jsou její křídla a jako plamen je zbarveno i její tělo. Rty má sladké jako med a dech jí voní po kadidle.*⁵⁵

Slavík se vrátí ke keři a je rozhodnutý stvořit pro studenta červenou růži. Nabodne se na trn a celou noc keři zpívá své zamilované písně, několikrát je keřem vyzván, aby si trn zabodl hlouběji do těla, až mu trn probodne srdce. Slavík dozpívá svou píseň a umírá, na keři vyrostou krásná rudá růže. Student se ráno probouzí a nalezne pod okny červenou růži. Je nadšený, červenou růží okamžitě utrhne a vyrazí za svou vytouženou dívkou. Ta však růží pohrdá. Dává přednost šperkům a bohatšímu mládenci. Student rozzlobeně odchází a růži odhazuje na silnici. Růže tedy končí na silnici, kde ji přejela kára. Student na lásku zanevře, považuje ji za hloupou a věnuje se knihám a učení.⁵⁶

*„To je ale pitomost, ta láska!“ říkal si student, když šel odtamtud. „Není ani z polovice tak užitečná jako logika, protože nic nedokazuje a pořád nám slibuje něco, co se neuskuteční, a nutí nás věřit tomu, co není pravda. Je prostě dočista nepraktická, a protože být praktický znamená v téhle době všechno, oddám se zase filosofii a začnu studovat metafyziku.*⁵⁷

4.2 SROVNÁNÍ VYBRANÝCH POHÁDEK

Pohádky, které jsem použila ve svém výzkumu v mé diplomové práci, si jsou na první pohled podobné, avšak ve výsledku každá z nich působila na mě i posléze na žáky zcela rozdílně.

Obě pohádky mají stejné znaky. „Ale keř zavrtěl hlavou,“ píše například Oscar Wilde v díle Slavík a růže. A podobně lidské vlastnosti přivlastňuje rostlinám a zvířatům ve svém díle Hans Christian Andersen. „Chudobka byla ráda, že stojí v trávě za plotem a že je jen nepatrná, chudobná kytička. Byla za to nesmírně vděčná,“ píše v pohádce Sedmikráska. Tento prvek personifikace, který je nejčastěji užíván v bajkách, pohádky mají společný.

⁵⁵ WILDE, O. *Pohádky*. Praha: Odeon, 1984

⁵⁶ Zpracováno podle pohádky O. Wilda Slavík a růže, WILDE, O., *Pohádky*. Praha: Odeon, 1984

⁵⁷ WILDE, O., *Pohádky*. Praha: Odeon, 1984

Obě tato díla ale na rozdíl od pojetí pohádek v současné době končí tragicky – úmrtím. Děti však v dnešní době od pohádek podle autorova mínění očekávají něco jiného, než tomu bylo v dobách Hanse Christiana Andersena a Oscara Wilda, tedy v druhé polovině devatenáctého století. Čtenáři dnes od pohádek očekávají spíše rozuzlení typu „... a pokud neumřeli, tak tam šťastně žijí do dnes.“

Nebylo tomu ale vždy takto a vybrané pohádky – „Slavík a růže“ a „Sedmikráska“ jsou toho důkazem. Pohádky totiž nejsou původně určeny pouze dětem, i když jejich základna jako čtenářů je jistě největší, ovšem často jsou spíše určeny dospělým. Dětem se sice tyto smyšlené příběhy líbí, ovšem ne vždy jsou schopny přesně vystihnout jejich význam a vzít si z čtení takové pohádky ponaučení, jaké autor pohádky původně zamýšlel. I když nepopírám, že u některých, méně složitých, toho jsou schopni i nejmenší čtenáři.

V příběhu Hanse Christiana Andersena je podle mého názoru zakotveno minimálně jednoduché ponaučení, že člověk nemusí mít hned vše, co se mu líbí – může totiž napáchat více škody než užitku. I přesto, že na řadu nejmenších čtenářů může tento příběh vědomě působit pouze stylem: „Chudák ptáčiček“, tak do dětské mysli se dle mého názoru nevědomky dostává ponaučení pro jeho další život. Zda tomu skutečně tak je, jsem ověřovala v další části této práce výzkumem.

Jak autor v pohádce prostřednictvím hlavní hrdinky – sedmikrásky (tedy rostliny s lidskými vlastnostmi) líčí, děvče ze zahradního domku vyrazilo s nožem přímo mezi tulipány, jak z příběhu vyplývá, to nejkrásnější, co na zahradě rostlo. Posléze děvče v pohádce tulipány uřízlo. A tím je vlastně připravilo o jejich krásu. Tulipány ve váze po čase vadnou a umírají. Podobný osud nakonec potkal i skřivánka, ke kterému sedmikráska každý den vzhlížela, až jednou zaslechla jeho smutný zpěv. Zřejmě kvůli jeho krásnému zpěvu jej totiž ulovili a dali do klece. A zatímco na svobodě by ho byli podle mého názoru schopni sledovat snad celý den, ve chvíli kdy jej měli v kleci, zevšedněl jim až do takové míry, že na něj zapomněli a on umírá stejně jako sedmikráska, kterou mu dali do klícky jako obveselení. A zatímco posléze skřivánka oplakávali, sedmikrásku, která i sama bez sil se skřivánkovi své poslední síly snažila dodat, vyhodili do prachu.

Podle mého vlastního názoru se příběh skřivánka a sedmikrásky do dětských duší snaží dostat ponaučení, ze kterých mimo jiné vyplývá, že omezovat někoho druhého není správné a zároveň, že ve chvíli kdy nádhernou a tolik vytouženou věc člověk

„vlastní“, stává se pro něj často obyčejnou a brzy o ni už ani myslí nezavadí. Myslím si, že na dětskou mysl to působí obzvlášť tragickým závěrem.

Podobně tragický konec má i druhá pohádka, kterou autor zahrnul do svého výzkumu a to Slavík a růže od Oscara Wilda. „Slíbila, že si se mnou zatančí, když jí přinesu rudé růže,“ vkládá hned v úvodu příběhu autor pohádky do úst mladému studentovi. Ovšem v blízkosti žádná rudá růže není.

Jedinému, komu se mladého studenta zželelo je opět zvíře (slavík), které se však v mnoha případech chová jako člověk. Tedy i v této pohádce jsou jasné prvky personifikace. Mladý student si slavíčka v pohádce nevšimne, ovšem podle mínění autora je jediný tvor, který má studenta skutečně rád, a pro jeho štěstí nakonec položí slavík život. A přesto, že se může zdát, že hlavním vlivem na děti, jaký tato pohádka má, může být ten, že láska je hloupost a chudák slavíček zemřel zbytečně, tak podle mého názoru tomu tak není.

I v tomto případě totiž dítě nevědomky přejímá ponaučení, které je v pohádce mimo jiné obsaženo a tedy, že to, že někomu na někom jiném záleží, nemusí být vždy viditelné a zároveň nemusí být vždy opěvováno na veřejnosti, naopak takový lidé často stojí tiše v ústraní.

Jaké ponaučení získaly děti z této pohádky i to budu zkoumat ve výzkumu, který je obsažen v praktické části této diplomové práce.

Nevědomé přejímání těchto ponaučení ale dle mého názoru může umocnit ještě další fakt, tedy že dítě knížku jen běžně nepřečte, ale bude o ní diskutovat s rodiči, nebo učiteli. V takovém případě by mohl být vliv těchto pohádek ještě výraznější.

PRAKTICKÁ ČÁST

5 HANS CHRISTIAN ANDERSEN A OSCAR WILDE – VLIV JEJICH POHÁDEK NA DĚTI ŠKOLNÍHO VĚKU

5.1 VYMEZENÍ VÝZKUMNÉHO CÍLE

Hlavním cílem této diplomové práce je zjistit, jaký má význam četba pohádek pro dnešní děti. Ve své diplomové práci Hans Christian Andersen a Oscar Wilde – vliv jejich pohádek na děti školního věku, chci pomocí výzkumu zjistit, zda si berou děti z pohádek ponaučení, jak pohádce rozumí, co si myslí, že jim autor pohádky chtěl sdělit.

Žákům budou předloženy dvě ukázky pohádkové tvorby Hanse Christiana Andersena a Oscara Wilda. Pro svůj výzkum jsem vybrala pro žáky, podle svého mínění, méně známé pohádky. Záměrně jsem si zvolila pohádky, ve kterých vystupují podobní hrdinové. V této diplomové práci chci zjistit, zda si žáci budou pohádky spojovat na základě podobnosti těchto hlavních postav (slavík vs. skřivan, sedmikrása vs. růžový keř), zda odhalí sdělení těchto pohádek a zda na základě tohoto sdělení považují pohádky za podobné. Za cíl jsem si také předsevzala zjistit, zda žáci v pohádkách naleznou ponaučení, popřípadě dokáží toto ponaučení přenést do běžného života. Cílem této diplomové práce pak je i zjistit, kterého z uvedených autorů žáci preferují, která pohádka je více zaujala a zejména pak čím je konkrétně zaujala.

5.2 PRŮZKUMNÉ OTÁZKY A HYPOTÉZY

Na základě stanovených cílů byly formulovány průzkumné otázky. Tyto otázky jsou rozděleny do čtyř skupin. První skupina otázek je určena učitelům a učitelkám českého jazyka a literatury. Tyto otázky budou formulovány pomocí dotazníku. Cílem těchto otázek je zjistit, zda děti během hodin českého jazyka a literatury čtou pohádky, které autory nejčastěji čtou. Otázky pomohou mě, autorovi této diplomové práce, odpovědět na to, zda žáci znají a již někdy četli díla Hanse Christiana Andersena a Oscara Wilda, a zda se žáci, podle jejich názoru, zabývají četbou pohádek ve svém volném čase.

Zbývající tři skupiny otázek jsou určeny pro žáky. Otázky jsou konkrétně zaměřené na ukázky pohádkové tvorby Hanse Christiana Andersena a Oscara Wilda. Druhá a třetí

skupina otázek se zabývá samotnou pohádkou. Poslední, čtvrtá skupina otázek, pak porovnává obě uvedené pohádky, srovnává autory těchto pohádek.

Výzkumné otázky jsou uvedeny v Přílohách.

Spolu s výše uvedenými cíli a výzkumnými otázkami jsou stanoveny tyto hypotézy:

1. Četba pohádky má v hodinách českého jazyka a literatury malé zastoupení. Děti ve školách čtou pohádky málo, častěji je v hodinách zastoupen jiný žánr. Žáci čtou nejčastěji známé české autory pohádek – Božena Němcová, Karel Jaromír Erben, František Hrubín, Jan Drda.

2. Ve svém volném čase děti pohádky nečtou, volí raději jinou formu zábavy a odpočinku.

3. Žáci znají tvorbu Hanse Christiana Andersena, ale s pohádkovou tvorbou Oscara Wilda se nesešli. Při možnosti výběru dají přednost pohádkám Hanse Christiana Andersena, tyto pohádky žáky více zaujmou.

4. Ponaučení skryté v pohádce se žákům podaří nalézt, pohádce rozumí.

5. Spíše než v knižní podobě znají žáci díla Hanse Christiana Andersena ve filmovém zpracování. Pohádková díla Oscara Wilda žáci neznají ani ve filmové podobě.

5.3 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO VZORKU

Svůj výzkum jsem zaměřila na starší žáky druhého stupně. Cílem bylo porovnat žáky stejné věkové kategorie z různých typů škol. Ve své diplomové práci nazvané Hans Christian Andersen a Oscar Wilde – vliv jejich pohádek na děti školního věku jsem oslovila několik základních škol a gymnázií. Nakonec byl tento výzkum aplikován na třech typově rozdílných školách, které jsem vybrala na základě vlastního zkoumání a rozhovorů s vedením jednotlivých škol.

Vzdělávací instituce, na kterých jsem výzkumnou část této diplomové práce prováděla, byly zvoleny dle následujícího klíče. Osobní pohovory jsem absolvovala s vedením celkem šesti škol, na kterých jsem nadnesla své požadavky - podrobně jsem popsala průběh výzkumu, jeho cíle, seznámila vedení škol s časovým harmonogramem a zároveň vyslechla možnosti jednotlivých škol. Z tohoto počtu jsem

nakonec pro samotný výzkum vybrala trojici vzdělávacích zařízení – za každý typ školy jeden. Zvolila jsem tedy spolupráci na tomto zkoumání se základní školou praktickou, osmiletým gymnáziem a také fakultní základní školou, která navíc disponuje jak klasickými třídami, tak i třídou zaměřenou na sport.

Po dohodě s vedením školy, v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů, nejsou v diplomové práci pochopitelně uvedeny konkrétní informace, které by mohly vést k identifikaci školních kolektivů, popřípadě jednotlivých žáků. Popis školských zařízení stejně jako žáci - interpretující výroky uvedené v této práci – je anonymní.

Fakultní základní škola

Škola leží nedaleko sídliště v jedné pražské čtvrti, dostupnost je pro žáky snadná. V okolí školy je několik autobusových zastávek, blízko je i metro. Základní škola má devět ročníků, rozdělených do dvou stupňů, školní družinu s pěti odděleními, školní klub. Na prvním stupni je pět ročníků po třech třídách. Na druhém stupni jsou to pak čtyři ročníky po třech třídách. Od šestého ročníku je vždy jedna ze tříd sportovní. Sportovní třídy jsou třídy s rozšířenou výukou tělesné výchovy. Tyto třídy fungují na škole již sedmáct let. Hlavním zaměřením tříd je atletika a fotbal. Žáci jsou do sportovních tříd přijímáni na základě úspěšně zvládnutých talentových zkoušek, podmínkou je i dobrý prospěch a dobré chování. Žáci sportovních tříd absolvují řadu sportovních soustředění – zaměřených na atletiku, fotbal. Krom sportu klade škola také důraz na výuku cizích jazyků a informatiky.

Škola nedávno prošla rekonstrukcí. Má vlastní velkou i malou tělocvičnu, gymnastický sál, malou posilovnu. Sportovní vybavení je kvalitní. Učebny i třídy jsou dobře vybaveny, k dispozici je i dílna pro pracovní činnosti, hudebna, učebna informatiky. V areálu školy se nachází atletický ovál s fotbalovým hřištěm, hřiště na basketbal, dětské hřiště a pozemek pro pěstitelské práce. V budově školy se nachází i jídelna, tudíž žáci nemusí docházet na obědy do jiné budovy.

V nabídce školy jsou i kroužky pro děti, zajímavé volitelné předměty. Žáci školy se zapojují do řady soutěží.

V tomto výzkumu jsem se zaměřila na žáky druhého stupně, proto jsem ho prováděla v osmé třídě této fakultní základní školy. Tento ročník jsem si jako průřezový vybrala nejen na této škole, ale na všech školách, kde jsem výzkum praktikovala. A to

zejména proto, že se sice stále jedná o pohádky, nicméně o pohádky, jejichž úplné pochopení vyžaduje u čtenářů samostatné uvažování a také dostatečnou mentální zralost, proto jsem volila pro své zkoumání tyto již starší žáky druhého stupně.

8. třída

Výzkumu se zúčastnilo dvacet čtyři žáků osmé třídy základní školy. Průměrný věk žáků byl 14 let. Ve skupině bylo třináct dívek a jedenáct chlapců. „*Tento pohled na obyčejnou pohádku by mě asi jen tak nenapadl,*“ znělo třídou většinou při rozhovorech se žáky.

8. třída sportovní

Ve sportovní třídě se do výzkumu zapojilo třicet žáků. Průměrný věk byl 14 let. Ve skupině bylo patnáct dívek a patnáct chlapců. Vzhledem k jejich zaměření jsem se nejdříve musela vypořádat s nedostatečným zaujetím pro zkoumanou věc.

Základní praktická škola

Škola se nachází v klidné části města, přesto ale školní budovy, kde jsou žáci vzděláváni, se nachází v širším centru města. Z hlediska dopravní obsluhy má tedy tato instituce velmi dobrou polohu, nedaleko se nachází vlakové nádraží a přímo před školou je autobusová zastávka. Škola má šest tříd základní školy praktické, ve které jsou vzdělávány zejména děti s lehkým mentálním postižením. Tato základní škola má pak také pět tříd základní školy speciální – kde jsou zase vyučováni žáci s mentálním, či kombinovaným postižením. Kromě základní školy ale nabízí studium na dvouleté střední škole, kde jsou dvě třídy praktické školy dvouleté. Zároveň tato vzdělávací instituce nabízí jedno oddělení kurzu pro doplnění základu vzdělání a také obvyklou školní družinu, která čítá šest oddělení. Škola je rozdělena na devět ročníků základní školy praktické, deset ročníků základní školy speciální, deset ročníků rehabilitačního programu základní školy speciální a dva ročníky praktické dvouleté školy. Složení tříd je namíchané – věkově i mentálně, třídy tvoří žáci z více ročníků i žáci s různým druhem postižení. V jedné třídě se mohou tedy potkat žáci s poruchami učení s autisty, či s dětmi se střední mentální retardací.

Areál školy je bezbariérový, moderně a účelově vybavený. Škola má vlastní velkou tělocvičnu, cvičebnu pro zdravotní tělesnou výchovu a relaxaci dětí (v této cvičebně se nachází dětská horolezecká stěna, bazén s míčky, rehabilitační stavebnice), hernu

spojenou s malou posilovnou pro starší žáky. Nachází se zde i relaxační místnost s vodní postelí, aroma lampami. Škola má dostatek kmenových tříd i ostatních učeben. Některé třídy jsou vybaveny interaktivními tabulemi. Pro pracovní vyučování jsou ve škole dvě dílny, keramická dílna, cvičný byt s kuchyňkou a učebnou šití. K dispozici mají žáci i nově zrekonstruované dětské hřiště a malé travnaté hřiště pro míčové hry. Škola je velmi zaměřená na environmentální výchovu, žáci sami obnovují školní zahradu, postavili školní skleník a část zahrady předělali na pěstitelské záhonky.

Od roku 2012 je škola držitelem titulu Ekoškola. Zapojuje se do mnoha akcí – projekty Recyklohraní, Biodiverzita, Poznávání profesí, Zvyky a tradice ve škole. Škola se zapojuje i do akcí pořádaných městem a organizacemi ve městě – Bambiriáda, oslavy města. Některé akce pořádá i sama – Masopustní průvod, pálení čarodějnic, Den dětí.

V. a VI. třída

Vzhledem k nižšímu počtu dětí ve třídách jsem do svého výzkumu zařadila žáky páté a šesté třídy základní školy praktické. V těchto dvou třídách jsou žáci osmého a devátého ročníku. Dohromady bylo ve skupině dvacet žáků. Deset žáků z osmého ročníku a deset žáků z devátého ročníku. Věkový průměr žáků byl 14 let. Ve skupině bylo jedenáct chlapců a devět dívek. Žáci těchto tříd mají diagnostikované lehké mentální postižení, poruchy učení, poruchy chování.

Gymnázium

Gymnázium je umístěno ve staré historické budově v areálu školy. Nachází se v klidné památkové zóně města. Gymnázium je snadno dostupné, je lokalizováno jen několik minut od autobusového i vlakového nádraží. Škola nabízí studentům dva obory -čtyřleté a osmileté všeobecné gymnázium. Osmiletý obor má osm tříd, čtyřletý obor má čtyři třídy. Adepti osmiletého oboru skládají přijímací zkoušky z českého jazyka, matematiky a obecných studijních předpokladů. Adepti čtyřletého oboru jsou přijímáni po zhodnocení studijních výsledků z devátých ročníků bez přijímacích zkoušek.

Součástí areálu školy je zahrada a školní asfaltové hřiště. Gymnázium nemá vlastní jídelnu. Stravování je zajištěno v blízké jídelně základní školy. Škola nemá bezbariérový přístup. Nevlastní ani velkou tělocvičnu, malá gymnastická tělocvična

byla vybudována z původní auly. Škola tak využívá venkovní hřiště, blízkou sportovní halu či atletický stadion. K vyučování slouží klimatizovaná počítačová učebna, chemická laboratoř.

Gymnázium pravidelně pořádá lyžařské kurzy a sportovní turistické kurzy zaměřené na vodní turistiku a turistiku. Dále třídní kolektivy vyjíždějí na exkurze, brigády, výlety, na akce Klubu mladých diváků i na výměnné nebo poznávací zájezdy do zahraničí. Účastní se též řady soutěží a olympiád.

Kvarta, osmiletý obor

Do výzkumu bylo zapojeno dvacet pět žáků čtvrtého ročníku z osmiletého studijního oboru gymnázia. Věkový průměr žáků byl 15 let. Ve skupině bylo patnáct dívek a deset chlapců.

1 Počet účastníků výzkumu - rozhovor

	Dívky	Chlapci	Celkem
Fakultní základní škola – 8. třída	13	11	24
Fakultní základní škola – 8. třída sportovní	15	15	30
Základní škola praktická – V. a IV. třída	9	11	20
Gymnázium - kvarta	15	10	25
Celkem	52	47	99

5.4 VÝZKUMNÉ METODY

Pro svou praktickou část mé diplomové práce jsem zvolila kvalitativní výzkum. „*Termínem kvalitativní výzkum rozumíme jakýkoliv výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí statistických procedur nebo jiných způsobů kvalifikace.*“⁵⁸

Pro tento kvalitativní výzkum jsem si zvolila jako hlavní metodu rozhovor a pozorování.

Rozhovor

Místo názvu rozhovor lze použít i termín interview. „*Slovo interview je anglického původu a skládá se ze dvou částí. Inter znamená „mezi“ a view znamená „názor“ nebo „pohled“.*“⁵⁹ Rozhovor je výzkumná metoda, která umožňuje proniknout do postojů respondentů. Rozhovor je postaven na interpersonálním kontaktu, proto je důležité navázat s respondenty kladný vztah, vytvořit příjemné a přívětivé prostředí.

Obsahem rozhovoru jsou otázky a odpovědi. Otázky mohou být rozděleny na otevřené a uzavřené, přednost se však dává otázkám otevřeným. Rozhovor je na rozdíl od dotazníku volný a pružný, autor rozhovoru může otázky během rozhovoru přeformulovat, vysvětlovat je, může klást dodatečné otázky.

Rozhovory lze dělit na strukturované a nestrukturované. U strukturovaných rozhovorů jsou otázky a alternativy odpovědí pevně dány. „*Takové interview je vlastně ústním dotazníkem. Z časového hlediska je méně náročné.*“⁶⁰ Nestrukturovaný rozhovor nabízí úplnou volnost odpovědí. Tento druh rozhovoru nabízí větší množství nových informací, ale také je náročnější na vyhodnocování. Střední cesta mezi těmito rozhovory je rozhovor polostrukturovaný. Respondentovi jsou nabídnuty alternativy odpovědí, ale má možnost se k těmto odpovědím vyjádřit, zdůvodnit, proč si konkrétní odpověď vybral.

Prostředí při uskutečnění rozhovoru by mělo být tiché a klidné. Respondenti musí mít klid, aby se mohli soustředit na své odpovědi. Rozhovor by neměl být rušen

⁵⁸ GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. str. 111, ISBN 80-85931-79-6

⁵⁹ GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. str. 110, ISBN 80-85931-79-6

⁶⁰ CORBINOVÁ, J., STRAUSS, A. *Základy kvalitativního výzkumu*. Brno: Albert, 1999. str. 10. ISBN 80-85834-60-X

osobami, které se rozhovoru neúčastní. Osoba dotazujícího má za úkol udržet plynulý průběh rozhovoru. Odpovědi respondentů je možné zachycovat na diktafony, v dnešní době lze použít i mobilní telefony. Při těchto variantách je nutné mít souhlas respondentů. Odpovědi se mohou zaznamenávat i písemně.

Pozorování

Pozorování lze považovat za nejtypičtější metodu sběru dat v kvalitativním výzkumu. Tato metoda je uplatnitelná v různých situacích. Pozorování lze dělit na pozorování krátkodobé a dlouhodobé. Hranice mezi nimi však není stanovena. Podle toho, zda při pozorování pozorovatel přichází do kontaktu s předmětem pozorování, lze tuto metodu také dělit na přímou a nepřímou. Dalším kritériem je pak to, zda pozorování probíhá strukturovaně či nestrukturovaně. *„U kvalitativního výzkumu se používá nestrukturované pozorování. U nestrukturovaného pozorování se nepoužívají předem stanovené pozorovací systémy, škály nebo jiné přesné nástroje. Určeny jsou jen konkrétní události, jevy a osoby, které se mají pozorovat.“*⁶¹

Výzkum bude doplněn krátkým dotazníkem pro třídní učitele a učitele českého jazyka a literatury. V dotazníku jsou uvedeny otázky zavřené i otevřené, ve kterých budu zkoumat postavení četby v hodinách českého jazyka a literatury.

Dotazník

Velmi často se jako metoda výzkumu používá dotazník. *„Samotný dotazník je soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba (respondent) odpovídá písemně.“*⁶²

Dotazníkové šetření lze provést několika způsoby: osobně, prostřednictvím jiných osob, rozesláním poštou, umístěním na internetové stránky. Za nejvýhodnější způsob lze považovat osobní předávání dotazníků. Při tomto způsobu je návratnost dotazníků nejvyšší. *„Pro úspěch dotazníkového šetření je důležité, aby respondenti měli záruku, že dotazníkem zjištěné skutečnosti nebudou zneužity proti nim.“*⁶³

⁶¹ GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. str. 149, ISBN 80-85931-79-6

⁶² CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007, str. 163, ISBN 978-80-247-1369-4

⁶³ CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007, str. 175, ISBN 978-80-247-1369-4

Otázky v dotazníku lze rozdělit na uzavřené a otevřené. Uzavřené otázky předkládají určitý počet předem připravených odpovědí. Tyto otázky se dále dělí podle typů odpovědi na dichotomické (dvě vzájemně se vylučující odpovědi) a polytomické (je nabídnuto více odpovědí). Otevřené otázky nenabízejí odpovídajícím hotové odpovědi. Volnost odpovědí je hlavní nevýhodou tohoto typu otázek, proto tento druh otázek je spíše volen do předvýzkumu.

5.5 ORGANIZACE VÝZKUMU

Před samotným zahájením výzkumu sdělím žákům podrobné informace o průběhu výzkumu. Společně se žáky si určíme dobu přestávek, podle jejich potřeb. Na výzkum jsem si stanovila tříhodinový časový limit. V tomto limitu by žáci měli mít dostatek času na přečtení ukázek i na rozhovor s autorem této práce – se mnou.

Výzkum své diplomové práce jsem rozdělila do tří jednotlivých bloků. Délka jednotlivých bloků záleží na žácích a jejich tempu práce.

V prvním bloku budou žáci pracovat s pohádkou Hanse Christiana Andersena – Sedmikráska. Žáci obdrží pohádku na papírech, na tento papír si mohou psát i poznámky či odpovědi. Pohádku si žáci přečtou samostatně. Na přečtení pohádky nebude stanoven časový limit. Po konzultaci s několika učiteli českého jazyka a literatury předpokládám, že čtení pohádky zabere žákům maximálně dvacet minut. Po přečtení pohádky nastane čas na rozhovor. Autor výzkumu – já - bude klást dětem otázky, zaměřené na přečtenou pohádku. Žáci budou postupně odpovídat. Předpokládám, že děti budou své odpovědi navzájem doplňovat. Pokud žáci nebudou chtít odpovídat na otázky nahlas, je připravena varianta, kdy žáci své odpovědi zaznamenávají na připravený pracovní list.⁶⁴ Po prvním bloku by následovala krátká přestávka. Žáci budou mít čas na regeneraci, občerstvení. Po přestávce bude žákům rozdána druhá ukázka.

Druhý blok bude věnován pohádce Oscara Wilda – Slavík a růže. Pohádku si žáci přečtou samostatně. Na přečtení pohádky nebude stanoven časový limit. I v tomto bloku po přečtení pohádky bude následovat rozhovor k dané ukázce. Ten bude probíhat podobně jako v bloku jedna. Po skončení rozhovoru nastane opět přestávka.

⁶⁴ K této variantě nakonec ve výzkumu nedošlo. I když žáci odpovídali písemně, použili papír s ukázkou či přiložené čisté papíry.

Počet a délka přestávek záleží na potřebách žáků, je možné, že délka i četnost těchto přestávek, stejně jako rozdělení bloků výzkumu, bude ve výzkumných skupinách odlišné.

Třetí blok je věnován souhrnným otázkám. V této části budou děti pracovat s oběma uvedenými ukázkami. Po skončení výzkumu žáci dále budou pokračovat ve svém školním rozvrhu.

Výzkum zahrnuje i část pro učitele. Tato část výzkumu je prováděna formou dotazníku. Tento dotazník obdrželo vedení školy již při osobních schůzkách. Byl určen třídním učitelům a učitelům českého jazyka a literatury. Dotazník byl zaslán i do všech oslovených škol.

5.5.1 PRŮBĚH VÝZKUMU NA JEDNOTLIVÝCH ŠKOLÁCH

Fakultní základní škola

8. třída

Výzkum byl zahájen v osmé třídě fakultní základní školy. Na výzkum byly vymezeny tři vyučovací hodiny. Po domluvě s ředitelem školy a třídní učitelkou to byly první tři vyučovací hodiny. Výzkum probíhal v kmenové třídě žáků. Žáci byli od paní učitelky informováni, tudíž si na rozhovor třídu předem připravili. Lavice byly dány do obdélníku, pro mne bylo připravené místo v čele třídy. Nejdříve jsme se se žáky domluvili na průběhu následujících tří hodin. Výzkum v této skupině jsem rozdělila na dva bloky. Se žáky jsem se domluvila, že přestávka bude mezi nimi. V prvním bloku žáci dostanou pohádku od Hanse Christiana Andersena - Sedmikráska. Po přečtení pohádky bude rozhovor zaměřený na přečtenou ukázkou. Po přestávce si žáci přečtou druhou ukázkou – pohádku Oscara Wilda Slavík a růže. Po přečtení ukázky proběhne rozhovor k ukázce a závěrečné souhrnné otázky.

Výzkum začal tím, že si žáci rozdali listy s pohádkou. Na samotné přečtení pohádky nebyl vymezen časový limit. Žáci si měli pohádku přečíst ve svém tempu, důležité bylo, aby textu porozuměli. I bez limitu se třída se čtením pohádky vešla do dvaceti minut. Do práce se zapojila celá třída. Po přečtení ukázky žáci dostali čas na své otázky. Společně jsme si na otázky odpověděli, objasnili si neznámé pojmy. Při rozhovoru byly žákům postupně kladeny připravené otázky. Žáci jednotlivě odpovídali, vzájemně si odpovědi doplňovali. Každý pak měl připravený papír, na který své

odpovědi zapisovali. Později se mi paní třídní učitelka přiznala, že to bylo z její iniciativy. Mnou nachystaná varianta byla, že žáci, kteří nebudou chtít odpovídat nahlas, napíší odpovědi na papír k ukázkám. Poté žáci dostali přestávku.

Po přestávce si žáci rozdali druhou pohádku. Jelikož věděli, co je čeká, ubíhala práce rychleji. Po přečtení pohádky byl znovu čas na otázky. Po zodpovězení otázek následoval rozhovor k druhé ukázce. Do odpovídání se znovu zapojila celá třída. Po tomto rozhovoru přišel čas na souhrnné otázky. Žáci měli za úkol porovnat pohádky, uvedené autory.

Práce se žáky byla pro mě velmi přínosná. Vedení školy a paní třídní učitelka připravili dobré podmínky pro uskutečnění výzkumu. Jelikož zde probíhala první část výzkumu, byla jsem ráda, že se vše povedlo. Časový limit jsme společně se žáky splnili, práci jsme zvládli beze spěchu. Žáci byli zvědaví, práce je bavila, projevíli zájem o čtení a literaturu.

8. třída – sportovní

Po domluvě s panem ředitelem jsem měla na výzkum k dispozici tři vyučovací hodiny. Na atmosféře během výzkumu se podepsal fakt, že probíhal v době odpoledního vyučování, navíc po hodinách tělesné výchovy. Výzkum se uskutečnil v kmenové třídě žáků. Žáci zůstali ve svých lavicích podle zasedacího pořádku třídy. Na začátku společného odpoledního tříhodinového bloku jsme se se žáky domluvili, jak bude odpolední vyučování probíhat. Samotný výzkum jsem, stejně jako u první třídy, rozdělila na dva bloky. Mezi bloky byl čas na přestávku pro žáky. V prvním bloku bylo za úkol přečíst první vybranou ukázkou a poté následoval rozhovor. Po přestávce přišla na řadu druhá ukázkou, rozhovor a závěrečné souhrnné otázky.

Žáci dostali první ukázkou, pohádkou Hanse Christiana Andersena Sedmikráska. Tuto pohádku si měli žáci přečíst. Stejně jako v první třídě, ani zde nebyl stanoven přesný čas na četbu. Na rozdíl od první třídy, se zde objevilo několik žáků, které čtení nezaujalo. Po přečtení ukázkou byli žáci vyzváni, zda nemají nějaké otázky k ukázkou. Jelikož otázky nebyly, přešli jsme k samotnému rozhovoru. Žákům byly postupně kladeny otázky. Odpovídalo pouze několik žáků, na některých bylo poznat, že by rádi odpověděli, ale stydí se před svými spolužáky. Domluvili jsme se proto, že každý, kdo nestihne říct nahlas svou odpověď, může ji napsat zezadu na papír s ukázkou. Do psaní se dali i ti žáci, kteří vypadali, že je rozhovor nezajímá. Po první části žáci dostali

přestávku. Během této přestávky jsem vybrala papíry s odpověďmi a rozdala druhou pohádku.

Po přestávce žáci pracovali s pohádkou Oscara Wilda Slavík a růže. Nyní již ukázkou přečetla téměř celá třída. Po četbě se objevilo i pár dotazů k pohádce. Vznikla krátká diskuse, do které se zapojila téměř $\frac{3}{4}$ třídy. Vzhledem k předešlé účasti v diskusi, to byl úspěch. Diskuse volně přešla v rozhovor. Žáci již více odpovídali před celou třídou, aby se dostalo na každého, znovu psali žáci odpovědi na papír s ukázkou. Některé otázky však byly pro třídu složitější. Po tomto rozhovoru jsem pokračovala se žáky souhrnnými otázkami. Jelikož nebyl dostatek času, žáci odpovídali na poslední otázky písemně.

Na rozdíl od první třídy fakultní základní školy práce zde ze začátku vázla. Žáci byli nesoustředění, práce je nezaujala. Problémem bylo to, že výzkum probíhal po náročném dopoledním vyučování, navíc po hodinové obědové pauze. Během rozhovoru však žáci začali spolupracovat. Odpovídali na dané otázky, sami otázky kladli, nejen mně, ale i sobě navzájem. Do časového limitu se skoro nevešli, konec rozhovoru musel proběhnout písemnou formou. Pokud by třída od začátku spolupracovala, tři vyučovací hodiny by na výzkum stačily, stejně jako v první třídě.

Základní škola praktická

Po domluvě s vedením školy a třídními učiteli mi byl k práci se žáky vyčleněn celý dopolední vyučovací blok. Ráno jsem se sešla se žáky v hudebně, která se nachází ve druhém patře budovy školy. Na práci tak měli žáci klid, navíc uvítali změnu prostředí a byli ochotní spolupracovat. Žáci si uspořádali, stejně jako žáci z první části výzkumu, židle se stolkami do kruhu, aby na sebe všichni viděli. Cílem tohoto uspořádání bylo, aby se nikdo necítil přehlédnutý a mohl komunikovat se mnou i se spolužáky. Poté žáci obdrželi informace o tom, co budou celé dopoledne dělat, jak bude rozhovor probíhat. Aby práce s textem a následný rozhovor byl pro žáky snesitelnější, rozdělila jsem výzkum do tří bloků – pohádka Hanse Christiana Andersena, pohádka Oscara Wilda a souhrnné otázky. Další důležitou částí bylo určit dobu přestávek. Jelikož jsem počítala s tím, že práce se žáky nebude trvat přesně 45 minut, navrhla jsem přestávku po každém bloku. Ze začátku žáci chtěli znát přesný čas přestávek, po sdělení, že záleží pouze na nich samotných a na tempu jejich práce, návrh přijali.

Začali jsme s pohádkou Hanse Christiana Andersena – Sedmikráska. Žáci dostali listy s pohádkou. Prvním úkolem pro třídu bylo přečíst pohádku. Žáci neměli vymezený čas na přečtení ukázky. Cílem bylo, aby si každý sám pohádku přečetl svým tempem, co nejlépe ji porozuměl. Po několika minutách mě začali žáci žádat, zda bychom si pohádku nemohli přečíst společně nahlas. Ukázalo se, že někteří žáci mají se čtením potíže, a proto jsem přečetla celou pohádku se žáky nahlas. Žáci při čtení ukázky měli mnoho otázek, pokud něčemu neporozuměli, okamžitě se ptali. Proto jsme se s žáky dohodli, že vždy po přečtení daného úseku bude chvilka na otázky, aby dotazy nerušily předčítajícího spolužáka. Četba tak zabrala žákům více času, než jsem původně zamýšlela, ale žáci si pohádku přečetli sami a navíc se všichni aktivně zapojili do diskuse. Při samotném rozhovoru byli žáci opatrnější. Ze začátku se jim nechtělo odpovídat, měli strach, že odpoví špatně. Proto jsem žákům vysvětlila, že špatná odpověď není a že čím víc žáků odpoví, tím rychleji a zábavněji jim práce uteče. Se žáky jsme se také domluvili, že mohou napsat odpověď i na papír, jak se osvědčilo v předchozích třídách. Žáci se postupně uvolnili a rozmluvili.

Po krátké přestávce jsme společně se žáky přečetli druhou ukázkou, pohádku Oscara Wilda – Slavík a růže. Četba pohádky byla znovu prokládána dotazy žáků. Rozhovor již probíhal snadněji. Některé otázky bylo třeba objasnit či je přeformulovat, aby žáci poznali, na co mají odpovídat. Přeformulované otázky budou uvedeny u původních otázek, v kapitole s výsledky výzkumu.

Po přestávce žáci pokračovali závěrečným blokem. Cílem bylo porovnat přečtené ukázky, uvedené spisovatele. Dále bylo cílem zjistit, kterého autora by si žáci sami vybrali. K dispozici měli žáci stále okopírované pohádky, tudíž si je mohli v případě potřeby znovu přečíst. Jelikož se blížilo poledne, byli žáci již trochu unavení, proto spíše volili psanou odpověď. Přesto je závěrečný blok bavil nejvíce, porovnávání pohádek si, dalo by se říci, užívali.

Základní škola praktická byla druhou institucí, kde byl výzkum mé diplomové práce prováděn. Stejně jako v první škole, i zde mi vyšlo vedení školy vstříc. Můj původní záměr byl, že výzkum v jedné třídě potrvá tři hodiny čistého času. Vedení základní školy praktické mi pro výzkum vyčlenil celé dopoledne, což se ukázalo jako velmi dobrý tah. Žáci více času potřebovali, nebyli pod tlakem. Více času v této třídě přispělo kvalitě výzkumu. I když práce se žáky byla pro mě náročnější než v prvních dvou

třídách, byla pro mě zajímavější a zábavnější. Žáci byli zvědaví, práce je zaujala a bavila.

Gymnázium

Poslední část výzkumu probíhala na gymnáziu ve čtvrtém ročníku osmiletého studia. Po domluvě s vedením gymnázia jsem aplikovala výzkum v posledním vyučovacím týdnu před Vánocemi. Na práci se studenty jsem dostala k dispozici tři hodiny. S třídním učitelem jsem se dohodla, že výzkum potrvá první tři vyučovací hodiny. Výzkum probíhal ve studovně, která se nachází v přízemí budovy gymnázia. Studovna je běžně přístupná pro všechny studenty, v den mého výzkumu byla uzavřena, aby měli studenti na práci patřičný klid. Studovna je zařízena mimo jiné i židlemi se sklopnými stolky, pro autorův výzkum tak byla tato místnost se svým vybavením velmi vhodná. Židle studenti rozvrhli do čtverce, v tomto uskupení se studenti cítili pohodlně a komfortně - každý viděl na mě - autora projektu a přitom věděl, že je vidět i on. I zde začal výzkum tím, že jsem nejdříve podala studentům informace o tom, jak bude výzkum probíhat. Jelikož studenti gymnázia jsou zvyklí na náročnější průběh vyučování, rozdělila jsem pro tuto skupinu výzkum na dva bloky, tak jako ve třídách fakultní základní školy. V prvním bloku studenti pracovali s pohádkou Hanse Christiana Andersena – Sedmikráska. Po přestávce pak následoval druhý blok s pohádkou Oscara Wilda – Slavík a růže, kterou v tomto bloku doplnily závěrečné souhrnné otázky. Předem jsme se se studenty domluvili, že mohou odpovídat jak písemně, tak ústně.

Výzkum začal přesně se začátkem vyučování, tedy v osm hodin. Nejdříve jsem studentům rozdala listy s vybranou pohádkou. Studenti si rozdanou pohádku samostatně přečetli. Ani zde nebyl stanoven časový limit pro čtení pohádky. Ze všech skupin zde však tato část proběhla nejrychleji. Po přečtení pohádky byli studenti vyzváni, aby pokládali své otázky k pohádce. Studentům vše bylo jasné, tudíž jsme přešli rovnou k rozhovoru, který byl zaměřen na Andersenovu pohádku. Studentům byly postupně kladeny předem připravené otázky. Bylo znát, že studenti jsou na komunikaci před ostatními studenty a osobami zvyklí. Na otázky odpovídali téměř všichni ústně, navzájem se poslouchali a doplňovali.

Vzhledem k tomu, že tento první blok proběhl celkem rychle, navrhli sami studenti posunutí přestávky až za druhý blok a rozdali si tak hned poté listy s druhou pohádkou. Nyní četba pohádky trvala studentům o něco déle, přesto se však vešli do stejného

časového úseku, jako účastníci výzkumu na fakultní základní škole, kde jsem svůj výzkum aplikovala jako první. Po přečtení pohádky následoval rozhovor. Studenty tato druhá pohádka od Oscara Wilda zaujala více než předchozí ukázka tvorby Hanse Christiana Andersena nazvaná Sedmikráska. Odpovědi na otázky byly v tomto případě delší, studenti mezi sebou mnohem více a zároveň živěji diskutovali o svých postřezích z tohoto díla. Po ukončení rozhovoru měli studenti přestávku. I během přestávky však někteří studenti hovořili o před malou chvílí přečtených pohádkách.

Po této krátké pauze následovala závěrečná část výzkumu – tedy souhrnné otázky. Cílem těchto otázek bylo porovnání obou pohádek a zároveň uvedených autorů. Studenti znovu zahájili diskusi a své odpovědi a myšlenky si vzájemně doplňovali, přestože tato diskuze byla poměrně živá, tak studenti respektovali jeden druhého, byli disciplinovaní – například neskákali si do řeči a s jednotlivými příspěvky do této diskuze se hlásili. S tímto výzkumem jsme se studenty skončili mnohem dříve než v ostatních skupinách, to se ale neprojevovalo na kvalitě provedených rozhovorů.

Závěrečnou část výzkumu jsem provedla na gymnáziu na malém městě. Vedení této vzdělávací instituce mi vyšlo vstříc, společně jsme vybrali termín konání výzkumu – týden před Vánocemi. Studenti již neměli mnoho práce – výuka před Vánoci byla volnější a mnou provedený výzkum tak výuku nenarušil. Časový limit mohl být pro tuto skupinu klidně kratší. Studenti jsou zvyklí pracovat s textem, rádi mezi sebou diskutují a argumentují, což potvrdilo mé očekávání, že studenti osmiletého gymnázia jsou zvyklí na mírně odlišnou práci než jejich vrstevníci na běžných základních školách. Tento přístup práci s výzkumem velmi usnadnil a urychlil, i přesto, že na studentech bylo na začátku znát, že již vnímají předvánoční volnější režim. Zbývající čas plánovaný na výzkum na tomto gymnáziu jsme tak věnovali diskusi se studenty. Kromě vybraných pohádek jsem probírala s dětmi i jejich vztah k literatuře, oblíbené autory a literární žánry, školní četbu. Tuto třetí školu, na které byl můj výzkum aplikován, bych ohodnotila velmi kladně. Studenti projevíli o dané téma zájem a vedli zajímavé diskuse. Do práce se zapojila celá skupina. „*Nakonec to bylo zajímavé dopoledne,*“ prohlásil jeden ze studentů při loučení s autorem diplomové práce.

5.6 VÝSLEDKY VÝZKUMU

5.6.1 ROZHOVOR SE ŽÁKY

Hans Christian Andersen - Sedmikráska

1. Čím vás pohádka zaujala?

Fakultní základní škola

8. třída

Žáky této třídy nejvíce zaujali hlavní hrdinové pohádky. Přiznali, že doposud se setkávali hlavně s pohádkami, kde hlavními postavami byli lidé. *„Znám pohádky se zvířaty, ale aby byla hlavní hrdinka příběhu kytka, to jsem nečetla“*, přiznala dívka ze třídy. *„No, ale oni se vlastně chovají jako lidé, dělají a chtějí to co my“*, přidal svůj postřeh čtrnáctiletý chlapec. Žáci se také pozastavili nad koncem samotné pohádky. *„Pohádky by měly přece končit šťastně. Tady nic veselého ani šťastného není“*, znělo třídou.

Žáci se shodli, že hlavní hrdinkou příběhu je sedmikráska, zároveň se také shodli, na tom, že pohádku s rostlinnou hlavní hrdinkou ještě nečetli. Hlavní hrdinka a konec pohádky zaujala žáky této třídy nejvíce.

8. třída – sportovní

Přimět žáky k rozhovoru bylo poněkud obtížnější než v předešlé třídě této školy, kde jsem aplikovala tento výzkum mé diplomové práce. Na mou otázku, čím je tato pohádka zaujala, žáci mlčeli. Po chvíli se osmělil jeden žák ze zadní lavice. *„Mě zaujalo, že pohádka je o tom, jak umře ten skřivánek. V pohádkách většinou umírají jen zlé postavy.“* Po tomto příspěvku se připojilo několik dalších žáků. Tyto žáky také zaujalo, že pohádka končí smrtí skřivánka. Další spolužáci dodali, že umřela i sedmikráska, tudíž pohádka neskončila ani pro jednoho šťastně. *„No a ti kluci co ho chytili, ti taky nebyli šťastní. Ta pohádka je prostě smutná.“* Jelikož žáci psali odpovědi i na papíry, které měli k dispozici, mohla jsem čerpat i z odpovědí žáků, kteří se nechtěli nahlas vyjadřovat. Z poznámek sepsaných žáky vyšlo najevo, že třídu zaujal i fakt, že hlavním příběhem pohádky je příběh ptáčka, lidé v pohádce měli podle žáků, jak se vyjádřili v diskuzi, roli *„padouchů, co zničili toho ptáčka“*.

Žáci v této třídě nejdříve nejevili o pohádku zájem, stejně tak se nechtěli zapojit do rozhovoru. Počáteční ostych a nechuť mluvit před svými spolužáky nakonec vyrchal. Jak tedy ve výsledku z rozhovorů s žáky této sportovní třídy vyplynulo – nejvýraznějším bodem pohádky pro ně bylo, že končí smrtí. A to jak skřivánka, tak i sedmikráska. Jak uvedl jeden ze žáků, překvapující pro ně bylo, že umřely kladné postavy. Zajímavé podle mě je i to, že na rozdíl od předešlé třídy, zde žáci určili jako hlavního hrdinu skřivánka.

Základní škola a praktická škola

„*Ta sedmikráska se chová jako by byla živá!?!*“ Tak zněla většinou odpověď žáků na tuto otázku. Ti již během samotné četby měli spoustu otázek. Především je zaujalo to, že pohádka je o květině a ptáčkoví. Jak s květinou, tak i s ptáčkem přišli žáci již někdy do kontaktu. Vědí, jak oba vypadají ve skutečnosti, jak se v přírodě chovají. Představa, že mají lidské pocity, cítí v pohádce to, co cítí i oni sami, je překvapila. „*Pes přece taky cítí to, co ty, má tě taky rád. Tak proč by nemohla mít ráda i kytku?*“ ohradila se žákyně na své spolužáky. Žáky také zaujala scéna se zajatým ptáčkem. „*Vždyť je to hezký, že si ho vzali domů.*“ „*Ty by si byl jako radši v kleci než někde venku? Navíc, když se o něj nestarali?*“ I takto si žáci mezi sebou vyměňovali názory. Pohádka žáky zaujala také tím, že hlavní postavy pohádkového příběhu na konci zemřeli. „*Ale to přece není pohádka! Vždyť je to smutný!*“ reagovala na konec pohádky žákyně.

Žáci se, podle svých vyjádření, nejčastěji shodovali v tom, že „*takovouhle pohádku teda ještě nečetli*“. Nejvíce je zaujalo, že hlavními postavami příběhu jsou pro ně překvapivě zástupci ze zvířecí a rostlinné říše, kteří však mají lidské vlastnosti a pocity. Dále také žáci základní škola praktická upozornili na to, že lidé v této pohádce mají spíše záporné role.

Gymnázium

„*Na první pohled mě zaujalo, že pohádka má netradičně za hlavní postavy květinu a ptáka. Na pohádky o zvířecích hrdinech jsme zvyklí, ale já nečetl pohádku s hrdinou, který by rostl ze země.*“ Takovými odpověďmi byl rozhovor se studenty čtvrtého ročníku přímo nabitý. Studenti mezi sebou živě diskutovali, své názory si před spolužáky obhajovali a navzájem si je doplňovali. „*A co pohádka o červené řepě?*“ „*No ta, jestli sis nevšimnul, v pohádce moc citu neprojevila. Tady sedmikráska cítí to, co cítí člověk.*“ Jak z uvedené citace vyplývá, studenty zaujalo i to, že autor pohádky vložil rostlině

a zvířeti lidské pocity a touhy. „Skřivánek touží po svobodě, to přece je i hlavní touha lidí, být svobodný.“ „A co sedmikráska? To je typická holka, obdivuje skřivánka, ale myslí si, že si jí skřivánek nevšimne, protože je obyčejná.“ I takové názory se ve studovně, kde autorův výzkum probíhal, ozývaly. „No a každého asi zaujme i tragický konec. Smrt skřivánka i sedmikrásky, to je přece na pohádku smutný konec“, uzavřel diskusi k první otázce student z první lavice.

Studenti gymnázia jsou na podobné rozhovory a práci s textem zvyklí. To bylo pro tento výzkum přínosem. Studenti na otázku odpovídali se zaujetím, své odpovědi si obhajovali před spolužáky, odpovědi svých spolužáků však nezesměšňovali, či neshazovali. Společně se shodli, že na pohádce je nejvíce zaujaly hlavní postavy s lidskými pocity a vlastnostmi a smutný konec pohádky.

Závěr

Z výše uvedených interpretací vyplývá, že žáky nejvíce na pohádce zaujaly dvě skutečnosti.

- pohádka nemá lidské hlavní hrdiny. Hlavními postavami pohádky jsou sedmikráska a skřivánek. Tyto postavy mají lidské pocity, v pohádce jednájí, myslí a cítí jako lidé.
- na rozdíl od známějších pohádek, které žáci znají, tato pohádka končí smrtí hlavních postav. Jak uvedl student z jedné třídy, kde výzkum probíhal: „Šťastný konec se nekoná.“

2. V pohádce vystupuje sedmikráska a skřivánek. Jaké mají podle vás vlastnosti, jací jsou?

Fakultní základní škola

8. třída

„Sedmikráska byla podle mě laskavá a nesobecká, na rozdíl od ostatních květin“ odpověděla jedna ze žákyň. „Já bych řekl, že byla i skromná“, přidal svůj názor spolužák. Žáci přisuzovali sedmikrásce samé kladné vlastnosti. Nejčastěji zaznívalo, že sedmikráska byla hodná, přátelská, nesobecká. Ke skřivánkovi se žáci sami od sebe nevyjadřovali. Až na mou otázku, jaký je podle nich skřivánek, odpověděli: „No, skřivánek bude asi hodně veselý, vždyť ta sedmikráska říká, že zpívá vesele“.

8. třída – sportovní

Pro žáky sportovní třídy byl hlavní postavou příběhu skřivánek. Když však měli přijít na to, jaký podle nich a podle přečtené pohádky skřivánek je, byl to pro ně problém. „*No skřivánek rád lítá a vesele si zpívá, tak asi bude dobrodružný a optimistický*“, odpověděl po krátké úvaze jeden ze studentů. „*Sedmikráska říká o skřivánkovi, že vypadá šťastný, takže byl šťastný*“, doplnil spolužák další chlapec. „*Skřivánek byl i hodný a laskavý, ze všech květin si přece vybral obyčejnou sedmikrásku, a pak, když byl s ní v kleci, tak jí nesezobl*“, dodala spolužačka chlapců. O sedmikrásce se žáci vyjadřovali jako o hodné a nesobecké, jelikož: „*I když byla sedmikráska sama uvězněna s ptáčkem v kleci, myslela jen na to, jak ho potěšit a ne na sebe*“.

Základní škola praktická

Žáci ze začátku nepochopili přesně položenou otázku. Společně se žáky jsme si tedy otázku vysvětlili, rozebrali jsme spolu, jaké vlastnosti mají lidé, jaké mají vlastnosti například oni sami a poté jsem nechala žáky přemýšlet o vlastnostech sedmikrásky a skřivánka. Sedmikrásku nejčastěji žáci charakterizovali jako hodnou, šťastnou. „*Já bych řekla, že byla i zamilovaná. Jako do toho skřivánka*“, uvedla také žákyně. Objevit vlastnosti skřivánka, bylo i zde obtížnější. „*Ale tam se o něm nic nepíše, přece může mít jakýkoliv vlastnosti*“, stěžoval si chlapec. Nakonec jsme zkusili společně přijít na skřivánkovi vlastnosti. Znovu jsem přečetla žákům pasáže se skřivánkem a společně jsme zkoušeli přijít na to, jaký skřivánek je. „*Skřivánek je hodný, nakonec sedmikrásce neublíží, ví, že mu chce sedmikráska pomoc*.“ Na tom, že je skřivánek hodný, se shodla celá třída. Více vlastností skřivánkovi nepřisoudili.

Gymnázium

Studenti gymnázia mezi sebou řešili vlastnosti těchto pohádkových postav už během rozhovorů u první otázky. „*Sedmikráska je hodná, nesobecká a obětavá*.“ „*Já bych řekla, že je i optimistická – má ráda život, je spokojená taková, jaká je*.“ I zde studenti připisovali sedmikrásce jenom kladné vlastnosti. „*Sedmikráska taky nebyla závistivá, na rozdíl od ostatních pyšných květin a skřivánkovi taky přece nezáviděla, že lítá*“, uvedl student čtvrtého ročníku. I zde se nad vlastnostmi skřivánka polemizovalo. „*Skřivánek byl bohém - zpíval, lítal si, podle mě byl veselý*.“ „*Podle mě byl skřivánek i soucitný, v kleci přece litoval i sedmikrásku, že je tam s ním uzavřená a bez vody*.“ „*Já*

si myslím, že skřivánek byl hodný – lítal přeci za osamělou sedmikráskou“, přidal svůj názor další student.

Závěr

Všichni účastníci výzkumu se shodli ve dvou bodech. Sedmikrásce dávali kladné vlastnosti a obtížně se jim hledali vlastnosti pro skřivánka. Nakonec nejčastěji uváděli, že sedmikráska byla hodná, nesobecká a obětavá. Skřivánek byl podle žáků veselý a hodný.

3. Dává podle vás pohádka nějaké ponaučení? Pokud ano, tak jaké?

Nejdříve jsem ve všech skupinách, kde výzkum probíhal, položila stejnou otázku. Co to vlastně ponaučení je? Žáci odpovídali, že ponaučení je něco, co jim pomůže se lépe zachovat, popřípadě pomůže jim vyřešit nějak jinak určitou situaci.

Fakultní základní škola

8. třída

„Ponaučením by mohlo být, ať se staráme o zvířata?“ „ Možná spíš to, že bychom neměli jen tak zbytečně trhat kytky a myslet na své okolí, ne?“ Najít ponaučení v pohádce u žáků vyvolalo diskusi. Třída se rozdělila na dva tábory – první se přiklonil k názoru, že hlavním ponaučením pohádky je, aby se lidé zamysleli a chovali se lépe k přírodě. Druhá skupina viděla ponaučení v zajatém skřivánkovi. Pohádka má ukázat, že lidé jsou chamtiví, neberou ohledy na pocity zvířat. Nakonec diskuse se třída rozhodla, že hlavní ponaučení pohádky může být obojí. Lidé se neumějí chovat ke svému okolí, zajímají je pouze jejich pocity a ty nadřazují nad pocity a potřeby ostatních – zvířat, rostlin.

8. třída – sportovní

„Jaký tam máme najít asi ponaučení? Když tě zavřou, tak umřeš?“, ozval se jako první chlapec ze zadní lavice. *„No, mohlo by to být to ponaučení, když někoho, teda nějaký zvíře zavřeš do klece, musíš se o něj postarat.“*, odpověděla spolužákovi jeho sousedka. *„Já bych řekl, že už je špatný toho skřivánka jen tak zavřít do klece. Byl přece zvyklý si létat, kde jen chtěl a teď nemůže nikam.“*, přidal se další chlapec. *„Já bych viděl ponaučení hlavně v té poslední části pohádky. Ti kluci skřivánka zajali, nestarali se o něj, a potom když umřel, tak začali plakat a chystat mu velký pohřeb, asi*

aby mu to vynahradili. To už bylo přece zbytečný, na co to tomu skřivánkovi bylo? Podle mě bychom se měli starat o věci, které máme, vážit si jich a ne plakat až o ně přijdeme.“ Po tomto názoru třída utichla, žáci, kteří se zatím nechtěli vyjadřovat ústně, začali psát na papíry. Ze všech odpovědí jsem pak vyvodila, že žáci vidí největší ponaučení v odpovědi svého spolužáka. Pohádka jim má ukázat, že by se měli starat o své věci, zvířata, o věci ve svém okolí. Hlavně si mají těchto svých věcí, či zvířat vážit, starat se o ně a mít je rádi, dokud je mají.

Základní škola praktická

„Já si myslím, že hlavním ponaučením je, abychom se nechovali k ostatním kolem sebe necitlivě. Tak jako třeba ty ostatní kytky k sedmikrásce. Ona byla hodná a ostatní si jí nevšímalý, protože nebyla jako ony.“, odpověděla dívka z devátého ročníku. *„Mě zas přijde, že bychom se neměli chovat jako ti, co zavřeli toho ptáka. Nejdřív ho zavřeli a potom mu nedali ani napít a umřel. Přitom ho zavřeli úplně zbytečně.“*, přidal svůj názor chlapec ze stejného ročníku. Třída souhlasně kývala, názory svých spolužáků se jim líbily a společně nakonec usoudili, že ponaučení z této pohádky je pro ně toto: *„Ponaučení by tedy mohlo být, ať se k sobě a ke všemu kolem nás chováme dobře, ať bereme ohledy na ostatní kolem nás a ať se staráme o svá zvířata.“* *„Já bych řekla, že se máme starat o všechno, co máme, nejen o zvířata. Třeba ty o ty svoje sluchátka, necháš je ležet venku a pak tu fňukáš, že je nemůžeš najít. Podle mě je to stejný, jak v té pohádce.“*, rýpla si do svého spolužáka dívka.

Gymnázium

„Já si myslím, že pohádka nám chce ukázat, abychom si vážili toho, jací jsme a co máme, jako ta sedmikráska. Je spokojená, má ráda svůj život a ostatním nezávidí.“ Studenti se ale často ve svých názorech se svými spolužáky rozcházeli. *„Já bych zase viděla ponaučení v závěru pohádky, sedmikráska byla velmi hodná a soucitná, chtěla přeci pomoci skřivánkovi, a jak skončila? Nikdo jí nevěnoval pozornost, zahodili ji jako obyčejnou uschlou kytku. Myslím si, že bychom neměli zapomínat na lidi, kteří pomáhají ostatním, jsou ke svému okolí milí a nápomocní, i když třeba nejsou na první pohled zapamatovatelní nebo ohromující,“* dodal další ze studentů. Jeho teze pak doplnili i další spolužáci této třídy gymnázia, kde byl výzkum této diplomové práce aplikován. *„Já bych řekl, že ponaučení v pohádce je skryté i ve skřivánkovi. Sedmikráska ho obdivuje, jak krásně lítá a zpívá, a pak se najednou ocitá skřivánek zavřený v kleci. Myslím si, že autor pohádky chtěl ukázat, jak je důležitá svoboda,*

nejen pro samotného skřivánka, ale pro každého z nás. I nám by chybělo to, co bychom nemohli dělat a nemusíme být zavření v kleci.“ Studenti také zmínili scénu, kde skřivánek umírá bez vody. „I tady bychom si měli vzít ponaučení, nemůžeme si přeci jen tak něco přivlastnit a pak se nepostarát.“, pronesl student a vzápětí byl doplněn svou spolužačkou: „Stejně jako je zbytečné plakat a truchlit pro něco, co jsme ztratili pouze vlastním nezájmem a nezodpovědností, jako ti chlapci nad skřivánkem.“

Závěr

V každé výzkumné skupině žáci v pohádce ponaučení našli. Pro mě osobně bylo zajímavé, jak si každá třída i každý samostatný žák, v pohádce našel jiné ponaučení. Nejčastěji se žáci shodli na tom, že pohádka nám chce ukázat, jak se mají lidé k sobě chovat – měli by k sobě být pozorní a milí jako sedmikráska, měli by si vážit sami sebe a svého života, nezávidět zbytečně ostatním to, co stejně neumíme nebo nemáme a nepotřebujeme mít. Žáci také často uváděli, že lidé by se měli dobře starat nejen o svá zvířata, své věci, ale i o osoby kolem sebe, které se o sebe nepostarají sami. „Pokud se přece my dobře nepostaráme o našeho skřivánka, je jen naše vina, že zemře.“, pronesl žák z fakultní základní školy.

Oscar Wilde – Slavík a růže

1. Jaké postavy v pohádce vystupují? Jaké mají podle vás vlastnosti?

Fakultní základní škola

8. třída

„V pohádce vystupují jak lidé, tak i zvířata a rostliny.“, odpověděl chlapec osmé třídy. Nejdříve žáci vyjmenovali postavy, které si z pohádky zapamatovali – student, slavík, růžový keř, dívka, dub, ještěrka. Poté jsem žákům položila otázku, které z těchto postav patří mezi hlavní postavy pohádky? Žáci uvedli, že mezi hlavní postavy by zařadili studenta a slavíka.

Poté jsem od žáků zjišťovala, jaké mají tyto postavy podle nich vlastnosti. „Slavík je obětavý, obětoval se přeci kvůli tomu studentovi“, odpověděl chlapec. „Já si myslím, že slavík byl i statečný.“, dodal chlapcův soused. Nakonec žáci třídy slavíka nejčastěji popsali jako hodného, obětavého a statečného. Pohádka na žáky zapůsobila – o studentovi a jeho vytužené dívce se nevyjadřovali moc kladně. „Ta dívka je

rozmazlená, nejdříve chce růži, poté růži odmítne.“ „Já bych řekla, že student je necitlivý.“ „Já si myslím, že student je moc zabranej do knížek a v hlavě nic nemá.“, i takto odpovídali žáci na mnou položenou otázku. Společně se žáci této třídy shodli, že student je sice vzdělaný a učený, ale nemá citlivé srdce.

8. třída – sportovní

I žáci osmé třídy sportovní mi nejdříve vyjmenovali postavy, které si z pohádky zapamatovali. „*Slavík! Pohádka je zase o ptáčkovi!*“, vykřikla dívka ze zadní lavice. „*No a taky ten keř a dub.*“, doplnil další žák. Dále třída uvedla studenta, sedmikrásku, ještěrku a dívku. „*Kterou z těchto postav byste určili jako hlavní postavu?*“, zeptala jsem se dále žáků. „*Já si myslím, že hlavní postavou by měl být slavík, je přeci v pohádce nejdůležitější.*“ „*Já bych jako hlavní postavu viděl i studenta, kvůli němu přeci slavík dělá to, co dělá.*“ Z odpovědí zapsaných na papírech, jsem poté zjistila, že žáci by mezi hlavní postavy uvedli i růžový keř. „*Myslím si, že hlavní postavou je i růžový keř. Kdyby nebyl keř, nebyla by ani pohádka.*“ Jako hlavní postavy tedy uvedli žáci této třídy nejčastěji slavíka, studenta a růžový keř.

Když měli žáci určit, jaké mají podle nich tyto postavy vlastnosti, třída utichla. Zjistit a pojmenovat vlastnosti postav z této pohádky bylo pro žáky mnohem obtížnější než v minulé pohádce. „*Slavík byl hodný a obětoval se pro studenta.*“ Tato odpověď a jí podobné ve třídě zazněla nesčetněkrát. „*Já si taky myslím, že byl hlavně hodný a odvážný.*“, uvedla jedna z dívek. U slavíka se žáci nejčastěji shodli, že byl hodný, odvážný a obětavý. Dále se žáci zaměřili na vlastnosti studenta. „*Já si myslím, že student byl bezohledný a sobecký. Zajímal se jen o sebe, o své knihy.*“ Na svých papírech nejčastěji žáci popisovali studenta jako necitlivého, nesympatického.

Základní škola praktická

Nejdříve jsem se zeptala, jaké postavy z pohádky si žáci zapamatovali. Stejně jako v prvních dvou třídách i tady si žáci vybavili téměř všechny postavy pohádky – slavík, student, dívka, růžový keř. I v této třídě žákům utkvěla v hlavě ještěrka, přestože v pohádce nemá velký význam. Abych zjistila, které postavy žáci řadí mezi postavy hlavní, upřesnili jsme si nejdříve, co tento výraz znamená. „*Já bych zařadila mezi hlavní postavy studenta a slavíka,*“ řekl jeden ze žáků a další ho brzy doplňovali. „*Já bych ještě přidal tu dívku a keř.*“ Nakonec se třída shodla, že mezi hlavní postavy zařadí slavíka, studenta, růžový keř a dívku.

Určování vlastností slavíka šlo žákům snadněji. Stejně jako v minulé pohádce sedmikrásce, i slavíkovi přisuzovali žáci kladné vlastnosti. Mezi slavíkovy vlastnosti patřila: laskavost, statečnost, obětavost. *„Já si myslím, že slavík byl hodný a citlivý. Obětoval se přece kvůli studentovi.“*, takto zněla i jedna z odpovědí uvedených na papíře. Studentovi žáci přisuzovali spíše záporné vlastnosti. Žáci označili studenta za sobeckého, pyšného a nevděčného.

Gymnázium

Jelikož studenti gymnázia jsou zvyklí pracovat s textem, vybrat pro ně hlavní postavy nebylo složité a na odpovědi se všichni shodli. Studenti určili za hlavní hrdiny studenta, slavíka a růžový keř. *„Hlavní viník je ta dívka, ale neřekl bych, že je hlavní postavou. Jako hlavní postavu bych uvedl slavíka, studenta a růžový keř,“* uvedl student čtvrtého ročníku osmiletého gymnázia. Ani v této třídě, ale nechyběla zmínka o ještěrce. *„Mě by se líbila jako hlavní postava zelená cynická ještěrka.“*

Posuzování vlastností zabralo i zde více času než u minulé pohádky. Studenti mezi sebou více diskutovali, každou uvedenou vlastnost si před spolužáky obhajovali. *„Já si myslím, že student byl chytrý, ale přitom byl ignorantský. Slepě důvěřoval knihám a vše ostatní bylo pro něj méněcenné,“* uvedl student gymnázia, kde jsem tento výzkum aplikovala. *„Já bych studenta označila za pyšného“*, přidala se dívka ze sousední židle. Nakonec studenti označili studenta za chytrého, leč pyšného, úzkoprsého člověka, který více důvěřuje knihám než srdci. Slavík byl i v této třídě postava s kladnými vlastnostmi. *„Podle mě byl slavík odvážný a velkorysý. Obětoval přeci svůj život, kvůli studentově lásce.“* *„Já bych o slavíkovi řekla, že byl i citlivý a romantický. Zpíval přeci o lásce, o bolesti z lásky.“* Studenti dále nazvali slavíka šlechetným, dobrosrdečným a statečným.

Závěr

Při určování hlavních postav se žáci ze všech výzkumných skupin téměř shodli. Mezi hlavní postavy uvedli slavíka, studenta a růžový keř. Velmi zajímavý mi přišel i fakt, že v každé třídě žáci zmínili i ještěrku, o které je v pohádce pouhá zmínka – *„A zelená ještěrka, která byla trochu cynik, se zasmála nahlas.“*⁶⁵.

⁶⁵ WILDE, O. *Šťastný princ a jiné příběhy*. Praha: Nakladatelství Andrej Šťastný, 2007, str. 50, ISBN 978-80-86739-32-8

Určování vlastností u těchto postav bylo pro žáky obtížnější než u pohádky Hanse Christiana Andersena. Skupiny shodně přisuzovali slavíkovi kladné vlastnosti a studentovi vlastnosti záporné. Nakonec jsem z odpovědí vyvodila, že slavíka by žáci charakterizovali jako hodného, statečného, obětavého a laskavého tvora. Studenta žáci naopak charakterizovali jako necitlivého, do sebe zahleděného, úzkoprsého. Velmi často se také objevoval názor, že student příliš mnoho věří knihám místo toho, aby se snažil vnímat svět kolem sebe srdcem.

2. O čem podle vás tato pohádka je?

Fakultní základní škola

8. třída

Žáci měli čas, aby se mezi sebou dohodli, o čem podle nich pohádka pojednává. *„No přeci o slavíkovi, o tom jak je statečný a chce pomoci studentovi získat jeho dívku,“* odpověděla po vyzvání zástupkyně třídy. Poté jsem se žáků zeptala, zda k pohádce nechtějí ještě něco dodat, nechtějí svou odpověď upravit. *„Taky je pohádka o lásce. Slavík přeci věřil na lásku, zpíval o ní, a proto studentovi pomohl, student je zase zamilovaný do dívky, která chce tu růži,“* doplnil chlapec.

8. třída – sportovní

I v této třídě dostali žáci čas, aby se mezi sebou dohodli, o čem pohádka pojednává. *„Pohádka je o slavíkovi, který chce pomoci zamilovanému studentovi. Slavík se kvůli studentovi obětuje, ale jeho oběť je vlastně zbytečná a navíc student o ní neví a neocení jí.“* Žáci s touto odpovědí byli spokojeni, nikdo ji nechtěl doplnit. V odevzdaných papírech jsem pak našla i odlišnou odpověď. *„Pohádka má podle mě hlubší význam. Slavík věřil, že růže studentovi pomůže k lásce, proto si myslím, že nebyla zbytečná.“*, za svou odpověď se nejspíše autor odpovědi styděl, byla totiž přeškrtnutá. Po přečtení této odpovědi jsem byla spokojena, že alespoň jeden z žáků z této třídy se nad pohádkou více zamyslel, a i když kvůli anonymitě odpovědi jsem nezjistila, jaký měla pohádka pro odpovídajícího hlubší význam, ocenila jsem zamyšlení autora nad odpovědí.

Základní škola praktická

I žáci základní školy praktické měli za úkol popsat, o čem pohádka pojednává. „Pohádka je o studentovi, který potřebuje růži a o slavíkovi, který mu chce pomoc.“ „Slavík chce studentovi pomoc, protože mu rozumí, zpívá o lásce a on je zamilovaný.“ „Pohádka je o tom, jak je láska zbytečná, stejně jako slavíkova oběť.“ Tato odpověď rozpoutala ve třídě divokou diskusi. „Slavík se obětoval, protože byl hodný a chtěl pomoci!“ „Slavík studentovi pomohl, protože viděl, jak se trápí.“ Nakonec se třída usnesla, že slavíkova oběť byla bohužel zbytečná, ale vinou dívky. „Pokud si myslíš, že je láska zbytečná, tak si stejně omezený jako ten student!“, ukončila diskusi dívka sedící vedle chlapce, který diskusi rozpoutal.

Gymnázium

„Pohádka podle mě je o rozdílu mezi láskou a rozumem. Slavík je zastáncem lásky, obětuje se pro ni, i když vlastně studenta nezná, obětuje se čistě jenom kvůli tomu, že věří v lásku. Student, na rozdíl od slavíka, věří spíše knihám a tomu co mu poradí logika. Lásku nakonec zavrhne a stejně jako lásku zvrhuje přeci v pohádce i slavíka, jako neužitečného zpěváčka, který by se neobětoval pro druhé. A jak to bylo,“ uvedla studentka. „Já bych v pohádce viděl i marnotratnost té dívky, nejdříve žádá růži, která nikde není, a když ji student sežene, stejně ji nechce. Pohádka má podle mě ukázat na pravé hodnoty, které by pro člověka měly být důležité. Například by měl spíše chtít růži z lásky než hromadu šperků,“ uvedl student z druhého rohu studovny.

Studenti gymnázia v pohádce objevili to, co jsem doufala, že v pohádce objeví. Pohádku nevnímali pouze jako příběh statečného slavíka, ale dokázali ji převést do běžného života. Slavíka porovnávali s romantikem, studenta naopak se zatvzrelým cynikem, který slavíka bere jako méněcenného. Každý měl k přečtené pohádce co říci, své postřehy si navzájem komentovali.

Závěr

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, jak žáci přečtenou pohádku pochopili. Brali text čistě jako příběh slavíka, nebo v něm viděli něco víc? Některé třídy popsali děj pohádky velmi jednoduše, i v těchto třídách se však našli jedinci, kteří se nad pohádkou důkladněji zamysleli a dokázali si z pohádky utvořit příběh, který si převedli do běžného života.

3. Jaké plyne z této pohádky ponaučení?

Fakultní základní škola

8. třída

Najít ponaučení v této pohádce šlo studentům o trochu pomaleji než v předchozí pohádce. Po chvíli jsem se žáků dotázala, zda si myslí, že v pohádce vůbec nějaké ponaučení je. „*Ponaučení v pohádce je, jen nevím, jak to mám přesně říct.*“, odpověděla autorovi žákyně. A další žáci ji doplnili: „*Myslím si, že pohádka nám chce říct, abychom věřili v lásku, ne jako student, který ji nakonec označí za hloupou.*“ „*Taky bychom neměli dávat přednost bohatství.*“, doplnil dívku chlapec. Třída se shodla, že v pohádce ponaučení je. „*Ponaučením je příběh slavíčka, slavík věřil na lásku, podle mě je ponaučení v tom, že máme v lásku věřit a nezatrácovat ji, jen proto, že se o ní neučí.*“, shrnul nakonec čtrnáctiletý žák.

8. třída – sportovní

Dát dohromady ponaučení z této pohádky bylo pro sportovní třídu složitější, než v běžné třídě téže školy. „*Mám z ní divný pocit, ale nevím proč,*“ odpověděla dívka. „*No ponaučení pro slavíka by bylo, neobětovat se zbytečně kvůli cizí lásce,*“ snažil se vtipně odpovědět žák. „*Možná by to mohlo být i ponaučení pro nás, vážit si toho kdo se obětuje pro lásku.*“, odpověděla chlapci spolužačka. Třída se nakonec shodla, že dívčina věta by mohla být tím ponaučením. Sebeobětování slavíka na třídu zapůsobilo, rozebírali, co měl a neměl slavík udělat, jak by se zachovali na slavíkově místě oni. Pohádka se žáků dotkla.

Základní škola praktická

Vzhledem k předchozí otázce, následovala po mém dotazu divoká diskuse. „*Ponaučení je přeci to, že bychom si měli raději vybrat dárek z lásky než šperky.*“ „*Já myslím, že ponaučení je, že bychom měli dávat přednost lásce před bohatstvím.*“ Do diskuse se zapojovaly především dívky z obou ročníků. „*Ponaučení je, že bychom měli rozhodovat i srdcem, nejen podle rozumu jako student.*“, přidal svou odpověď žák z devátého ročníku. „*Mě přijde, že ponaučení je, že nemáme každému za každou cenu pomáhat,*“ přidal se další chlapec.

Gymnázium

„Já si myslím, že pohádka nám chce říct, že lásku si nelze koupit za růži či nějakou věc,“ uvedla studentka. „Já vidím ponaučení v tom, že ne vždy je nutné se obětovat za lásku, navíc když je ta láska povrchní a prchavá.“ „Slavík to myslel dobře, věřil, že mladíkova láska je skutečná a že mu pomůže, když obětuje svůj život.“ Studenti své odpovědi navzájem doplňovali. „Sice mu pomohl, ale já si myslím, že každý by si měl chránit svůj život a ne ho zbytečně zahazovat pro cizí lásku. Pro dobrotu, na žebrotu.“, poznamenal student.

Závěr

V pohádce si každý žák našel své ponaučení. Nejčastěji žáci litovali zmařeného života malého ptáčka. Ponaučením pro ně většinou bylo to, že si mají lásky a života vážit, nemají přeceňovat rozum, ale řídit se i srdcem a citem. Často také žáci uváděli, že láska nezávisí na bohatství a darech, nedá se koupit.

Závěrečné otázky

1. Zdají se vám pohádky něčím podobné? Pokud ano, čím?

Fakultní základní škola

8. třída

Žákům osmé třídy se pohádky zdály podobné svým obsazením a posláním. „V obou pohádkách vystupují ptáci, kteří mají lidské vlastnosti,“ shrnul čtrnáctiletý žák. „Obě pohádky taky končí smutně,“ doplňovali se žáci navzájem. „Obě pohádky nám chtějí ukázat, jak bychom se měli správně chovat,“ uvedla žákyně. Žáci se také shodli, že pohádky jsou určeny pro starší děti. „Já mám malou sestřičku, ale takovou pohádku bych jí večer nečetla,“ prozradila třináctiletá dívka.

8. třída – sportovní

I v této třídě žákům pohádky připadaly podobné tím, že hlavní hrdinové nebyli lidé. „Pohádky jsou obě o ptáčích, vlastně v obou je i hlavní postavou kytky – v první sedmikráska, v té druhé růže,“ shrnul odpovědi žáků chlapec a jeho sousedka dodala: „Obě pohádky končí smutně.“ Žákům připadaly pohádky podobné i svou atmosférou. „Nejen, že pohádky končí smutně, mě přijdou smutný už od začátku,“ odpověděl žák.

Základní a praktická škola

„V obou pohádkách jsou ptáčci,“ odpověděl žák osmého ročníku. „A v obou vystupuje také rostlina,“ dodala chlapcova spolužačka. Žáci se také shodli, že v obou pohádkách mají ptáci a rostliny lidské vlastnosti, dalo by se říci, že mají mnohem kladnější vlastnosti, než lidé vystupující v pohádkách. „Mě přijde, že lidi v těchto pohádkách udělají vždy něco špatně. Prostě to jakoby zkazí,“ doplnil chlapec. „V obou pohádkách se také najde někdo, kdo udělá něco pro ty druhý,“ přidala svůj názor dívka devátého ročníku.

Gymnázium

„Pohádky mají stejný tragický konec,“ konstatoval patnáctiletý student gymnázia. „V obou pohádkách přišli hrdinové o život z dobrého úmyslu,“ přidala svůj názor studentova spolužačka. „Podle mě obě pohádky pojednávají o laskavosti, lásce a obětování. A taky o tom, jak lidé na tyto věci zapomínají, nebo si jich neváží.“ Studentům v této skupině se pohádky zdály podobné svým obsahem a tím, že hlavní hrdinové měli kladné vlastnosti, které podle studentů, lidem často chybí, nebo si jich u ostatních dostatečně neváží.

Závěr

Z odpovědí na tuto otázku jsem zjistila, že žákům se pohádky zdají být podobné. Nejen svým obsazením (ptáci, rostliny), ale i smutným koncem, smrtí hlavních hrdinů, svým sdělením. Shodli se také, že lidské postavy mají v příbězích záporné role – zavírají skřivánka, utrhnou sedmikrásku, pohrdnou růží. Zatímco hrdinové pohádky mají nejčistší úmysly.

2. Která z uvedených pohádek vás více zaujala?

Fakultní základní škola

8. třída

Na mou další otázku, která z pohádek žáky více zaujala, se žáci shodli na pohádce Hanse Christiana Andersena – Sedmikráska. „Pohádka o sedmikrásce byla hezcí. Nelíbilo se mi, jak v druhé pohádce umřel ten ptáček,“ odpověděla na otázku žákyně. Žáci často uváděli, že druhá pohádka byla více pochmurná a některým žákům přišla i drastická. „Nejhorší je ta část s trnem, to mi úplně bolí na prsou,“ svěřil se chlapec.

8. třída – sportovní

„*Mně se nelíbila ani jedna. Obě byly smutný a pohádky mají být veselé,*“ konstatoval žák sportovní třídy. „*Já bych si vybral první pohádku. Ta druhá byla moc drsná,*“ uvedl čtrnáctiletý žák. K této odpovědi se přidalo nejvíce spolužáků. Ve třídě tedy děti volily první pohádku od Hanse Christiana Andersena. Pohádka O slavíkovi a růži se žákům zdála příliš krutá.

Základní škola praktická

Žáci se shodli, že je více zaujala pohádka Hanse Christiana Andersena. „*Mně se spíš líbila ta první pohádka, druhá byla moc smutná,*“ odpověděla žákyně osmého ročníku. „*Mně se taky víc líbila ta první, smutný byly obě, ale ta první měla ze začátku veselejší atmosféru,*“ dodal dívčín spolužák. „*Mně se líbila sedmikráska, kvůli ní bych si vybrala první pohádku,*“ odpověděla další žákyně.

Gymnázium

„*Pohádky mě zaujaly obě. Pohádka od Oscara Wilda byla více drastická,*“ odpověděl patnáctiletý student gymnázia. „*Obě pohádky jsou spíše horory, obzvlášť ta druhá, na druhou stranu v sobě mají ponaučení, které je aktuální v každé době,*“ přidal svůj názor čtrnáctiletý žák čtvrtého ročníku. „*V dnešní době, kdy lidé dávají přednost rozumu, logice a bohatství před láskou a slušností, bych zvolila obě pohádky. Že končí tragicky? V životě přeci taky všechno nekončí happyendem. Mně se líbily obě pohádky,*“ přidala do debaty svůj názor studentka. U této otázky se třída rozdělila na dvě skupiny. Dalo by se říci, že polovina studentů si vybrala pohádku od Hanse Christiana Andersena, druhá polovina třídy potom pohádku od Oscara Wilda.

Závěr

Téměř ve všech třídách, kde byl výzkum aplikován, žáky více zaujala pohádka Hanse Christiana Andersena. Výjimkou byla třída gymnázia. Zde se žáci na jednotné odpovědi neshodli, polovinu třídy více zaujala pohádka Oscara Wilda, druhá polovina se přiklápěla k názoru ostatních tříd.

3. Mají podle vás skřivánek z první pohádky a slavík z druhé pohádky něco společného?

Fakultní základní škola

8. třída

„Oba dva ptáčci měli dobré srdce,“ odpověděla dívka. „Mě se ptáci moc podobní nezdáli. Spíš bych řekl, že pták z druhé pohádky byl spíš jak sedmikráska,“ namítl dívčin spolužák. Ve třídě převládl názor, že slavík a skřivánek si moc podobní nejsou.

8. třída – sportovní

Ve sportovní třídě se žákům ptáci moc podobní nezdáli. „Slavík byl v pohádce odvážný a hodný. Skřivánek byl možná hodný taky, ale to je tak jediný, co měli společného,“ shrnula za žáky dívka z osmé třídy.

Základní škola praktická

„Oba byli hodní, ale slavík byl navíc statečný,“ odpověděla patnáctiletá žákyně praktické školy. „Já si myslím, že moc společného neměli,“ oponoval dívce spolužák. „Podle mě měli společný to, že to byli ptáci a na konci umřeli.“ To bylo jen několik odpovědí, které ve třídě zazněly. Po diskusi jsem zjistila, že podle žáků ptáci mnoho společného neměli.

Gymnázium

„Mně ani moc podobní nepřijdou. Skřivánek zemře, jelikož ho chytanou a zavřou, myslím si, že by umřel, i kdyby sedmikrásku sezob. Slavík se obětoval pro studenta,“ odpověděl student gymnázia. „Já bych řekla, že některé vlastnosti mají společné. Oba jsou přeci hodní a dalo by se říci, že jsou oba zamilovaní, nebo alespoň věří v lásku,“ přidala svůj názor studentka. „Oba dva mají rádi život, obdivují krásu – mají podle mě představovat bohéma, který si život užívá, věří v lásku a krásu. Oba se také setkají s nepochopením, to jsou jejich společné rysy,“ řekl patnáctiletý student.

Závěr

Z odpovědí žáků ze všech výzkumných skupin vyplývá, že žákům nepřipadají slavík se skřivánkem moc podobní. Podle žáků mají ptáci rozdílné vlastnosti i chování. Pokud žáci uváděli společný znak, uvedli, že oba ptáci byli hodní.

4. Malá mořská víla, Sněhová královna, Ošklivé káčátko. To jsou pohádky Hanse Christiana Andersena. Znáte tyto pohádky? Znáte nějaké jiné pohádky tohoto autora?

Fakultní základní škola

8. třída

Pohádky od Hanse Christiana Andersena žáci ve třídě většinou znali. Ve svém výzkumu jsem zjistila, že nejvíce žáci znají tyto pohádky – Malá mořská víla, Ošklivé káčátko, Cínový vojáček a Děvčátko se zápalkami.

8. třída – sportovní

Ve sportovní třídě žáci znali pohádku O malé mořské víle. Sněhovou královnu a Ošklivé káčátko znalo pouze pár žáků. Na můj dotaz, zda neznají ještě další pohádku tohoto autora, se přihlásil jediný žák. „*Já znám ještě tu pohádku o vojáčkovi,*“ prohlásil nesměle chlapec. Zeptala jsem se chlapce, zda myslí pohádku O cínovém vojáčkovi, a chlapec mou domněnku potvrdil.

Základní a praktická škola

„*Tyto pohádky znám, máma mi je četla, když jsem byl malý,*“ odpověděl žák osmého ročníku. „*Já znám Malou mořskou vílu, ale netušil jsem, že je od Andersena,*“ přiznal chlapec ze stejného ročníku. Uvedené pohádky žáci většinou znali. Někteří žáci přiznali, že pohádky znají, ale autora, do dne, kdy se výzkum konal, neznali. Nejčastěji pak žáci uváděli jako další pohádky Hanse Christiana Andersena Císařovy nové šaty.

Gymnázium

Studenti čtvrtého ročníku osmiletého gymnázia uvedené pohádky Hanse Christiana Andersena znali. Dále uvedli, že pohádek od tohoto autora znají více. Nejčastěji studenti uváděli pohádku Císařovy nové šaty, Děvčátko se zápalkami, Cínový vojáček.

Závěr

Uvedené pohádky Hanse Christiana Andersena žáci znali. Někteří žáci pohádky znali, ale neznali jméno autora pohádek. Kromě uvedených pohádek znali žáci i další Andersenovy pohádky. Nejčastěji žáci uváděli pohádky Císařovy nové šaty a Děvčátko se zápalkami.

5. Mezi pohádky Oscara Wilda patří Šťastný princ, Sobecký obr, Oddaný přítel, Dítě a hvězdy. Znáš některou z těchto pohádek?

Fakultní základní škola

8. třída

Žáci této třídy pohádky Oscara Wilda neznali. Neznámý byl pro ně i samotný autor.

8. třída – sportovní

Stejně jako v předešlé třídě, kde autorův výzkum probíhal jako první, se i zde žáci s pohádkovou tvorbou Oscara Wilda nesetkali.

Základní a škola praktická

S pohádkami Oscara Wilda se žáci této třídy také ještě nesetkali. Přiznali, že pohádka Slavík a růže byla první pohádkou od tohoto autora, kterou četli.

Gymnázium

Pohádkovou tvorbu Oscara Wilda neznali ani studenti gymnázia. Studenti uvedli, že Oscara Wilda znají z jeho tvorby pro dospělé čtenáře. Nejčastěji však studenti uváděli, že četli knihu Obraz Doriana Greya.

Závěr

Pohádky Oscara Wilda žáci neznají. Většina se s pohádkou od tohoto autora setkala poprvé při samotném výzkumu.

6. Znáte pohádky těchto autorů i v jiné formě, než v té knižní?

Fakultní základní škola

8. třída

Žáci osmé třídy základní fakultní školy znají pohádky Hanse Christiana Andersena především z knih. Někteří žáci uvedli, že pohádky tohoto autora viděli také zfilmované v televizi. Nicméně je nevyhledávali cíleně.

8. třída – sportovní

I v této třídě převládala knižní verze Andersenových pohádek. Žáci uváděli, že knihy jim většinou četli rodiče před spaním, či babičky na prázdninách. V televizi pohádky Hanse Christiana Andersena nezaznamenali.

Základní škola praktická

Žáci odpověděli, že některé Andersenovy pohádky viděli ve filmovém zpracování. Velmi často uváděli kreslenou Malou mořskou vílu, ale ukázalo se, že žáci mysleli Malou mořskou vílu Ariel od Walta Disneye. Žákům jsem vysvětlila, že tato pohádka se od verze Hanse Christiana Andersena poněkud liší. Rozdílnost na první pohled stejných pohádek je překvapila. Často také žáci uváděli, že viděli filmové zpracování Sněhové královny. „*Já viděla Sněhovou královnu v televizi, tu jsem měla ráda,*“ odpověděla žákyně devátého ročníku.

Gymnázium

Studenti gymnázia uvedli, že tvorbu Hanse Christiana Andersena znají převážně z knižní podoby. Několik studentů vidělo i pohádky ve filmovém zpracování v televizi. Pohádkovou tvorbu Oscara Wilda studenti neznali.

Závěr

Z uvedených odpovědí vyplývá, že většina žáků zná tvorbu Hanse Christiana Andersena v knižní podobě. Filmové zpracování pohádek pak žáci uvedli pouze výjimečně.

5.6.2 DOTAZNÍK

Dotazníky byly rozdány třídním učitelům a učitelům českého jazyka a literatury. Celkem autorovi na dotazník odpovědělo šestnáct učitelů.

1. Jaké má podle Vás samotná četba zastoupení v hodinách českého jazyka a literatury?

Podle oslovených učitelů je teoretická část a část věnovaná četbě během hodin literatury vyrovnaná.

2. Jak často žáci v hodinách čtou pohádky?

Pohádky žáci čtou mnohem méně než ostatní literární žánry. Pouze ve dvou případech se ukázalo, že žáci pohádky během hodin literatury nečtou. Četba pohádek nepřevládá v hodinách ani u jednoho osloveného pedagoga.

3. Jaké autory pohádek čtou žáci nejčastěji?

Nejčastěji učitelé uváděli Boženu Němcovou, Karla Jaromíra Erbena, Karla Čapka, Jan Wericha. Mezi odpověďmi se objevili i zahraniční autoři – bratři Grimmové, ale i Astrid Lindgrenová.

4. Čtou podle Vás žáci pohádky ve svém volném čase?

Z dotazníků vyplynulo, že žáci podle jejich učitelů ve svém volném čase nečtou. Během krátkých rozhovorů učitelů s autorem výzkumu vyplynulo, že žáci podle jejich názoru, raději tráví volný čas u svých počítačů, či u televize.

5. Znají podle Vás žáci pohádkovou tvorbu Hanse Christiana Andersena a Oscara Wilda?

Oslovení učitelé se shodli na tom, že žáci znají pouze díla Hanse Christiana Andersena. Oscar Wilde je podle jejich názoru brán jako autor pro dospělé čtenáře, jeho pohádková tvorba je pro děti neznámá.

6. Četli již někdy díla těchto autorů?

Z šestnácti oslovených kantorů čtyři uvedli, že žáci četli díla obou spisovatelů. Během rozhovoru s učiteli se však ukázalo, že žáci nečetli přímo pohádky, nýbrž jiná díla Oscara Wilda. Většina se pak přiklání k odpovědi, že žáci četli pouze díla Hanse Christiana Andersena.

2 Odpovědi respondentů

	a)	b)	c)	d)
1.	2	10	4	-
2.	0	5	9	2
3.	-	-	-	-
4.	2	11	3	-
5.	3	0	Andersen 13	-
6.	4	0	Andersen 12	-

5.7 OVĚŘENÍ HYPOTÉZ

1. hypotéza

První hypotéza se potvrdila. Učitelé ve svých dotaznících uvedli, že četba pohádek je v hodinách literatury vytlačována jinými žánry. Starší žáci čtou dobrodružné příběhy, velké zastoupení v četbě má i poezie. Samotná četba pak má v hodinách literatury stejné zastoupení jako hodina teorie. Z rozhovoru s učiteli vyplynulo, že se snaží četbu nezanedbat, jelikož vědí, že ve volném čase četbě mnoho času nevěnují. Nejčastěji se učitelé shodli, že žáci čtou především pohádky Boženy Němcové a Karla Jaromíra Erbena.

2. hypotéza

Tato hypotéza se potvrdila. Většina dotazovaných učitelů v dotazníku uvedla, že žáci ve svém volném čase knihy nečtou. Z pozdějších rozhovorů se žáky jsem se dozvěděla, že svůj volný čas nejčastěji tráví doma u počítačů, ať už hraním počítačových her, či návštěvou sociálních sítí. Pokud žáci ve svém volném čase čtou, volí si raději knihy pro mládež, fantasy, komiksy. Pohádky považují za četbu pro malé děti, i když přiznali, že díla uvedená ve výzkumu je donutila svůj názor přehodnotit.

3. hypotéza

I tato hypotéza se autorovi výzkumu – mě potvrdila. Žáci během rozhovorů uvedli, že díla Hanse Christiana Andersena znají. Někteří žáci se přiznali, že uvedené pohádky znají, netušili však, že autorem těchto pohádek je Hans Christian Andersen. Pohádky Oscara Wilda žáci neznali. Většina z nich se s nimi setkala během autorova výzkumu poprvé. Přednost žáci dávali pohádkám Hanse Christiana Andersena. Tyto pohádky žáky více zaujaly. Pohádky Oscara Wilda žákům připadaly smutné, místy až drastické.

4. hypotéza

Žáci v obou uvedených pohádkách ponaučení našli. Během rozhovorů žáci dokázali ponaučení z pohádek přenést do příkladů z reálného života. Z rozhovorů vyplynulo, že pohádkám žáci porozuměli. Mnohem snadněji se žákům pracovalo s pohádkou Hanse Christiana Andersena. Tato hypotéza byla výzkumem potvrzena.

5. hypotéza

Poslední stanovená hypotéza se mi potvrdila z poloviny. Správně jsem se domnívala, že žáci nebudou znát pohádky Oscara Wilda ani ve filmovém zpracování. Výzkum však ukázal, že žáci se nejčastěji setkávají s pohádkami Hanse Christiana Andersena v knižní podobě. V televizi sledují spíše zahraniční moderní pohádky. Žáci uvedli, že české pohádky sledují především o Vánocích. V tomto bodě se tedy má hypotéza nepotvrdila.

ZÁVĚR

V mé diplomové práci se zabývám tématem Hans Christian Andersen a Oscar Wilde – vliv jejich pohádek na děti školního věku. Pohádky jsou často spojovány s malými dětmi, proto jsem svůj výzkum zaměřila na žáky druhého stupně základních škol. Cílem mé práce bylo zjistit, zda se dnešní děti zabývají četbou pohádek. Cílem bylo samozřejmě také zjistit, zda se mladí čtenáři již někdy setkali s pohádkami Hanse Christiana Andersena a Oscara Wilda, popřípadě, který autor je více zaujal.

V praktické části své diplomové práce jsem použila kvalitativní výzkum. Jako hlavní výzkumnou metodu jsem zvolila rozhovor a pozorování. Rozhovory probíhaly na třech školách – na fakultní základní škole, základní škole praktické a na osmiletém gymnáziu. Výzkum byl zaměřen na žáky osmých, potažmo devátých tříd. Průměrný věk žáků byl 14 let. Rozhovor byl doplněn krátkým dotazníkem. Tento dotazník byl určen třídním učitelům a učitelům českého jazyka a literatury. Cílem dotazníku bylo zjistit, jak si podle učitelů stojí četba v hodinách literatury. Zda žáci čtou pohádky, ať už ve škole nebo ve svém volném čase. Tento dotazník a odpovědi učitelů doplnily rozhovory se žáky.

Při zpracovávání mé diplomové práce jsem objevila mnoho zajímavých knih. Byla to nejen odborná literatura, ale také pohádky, životopisy, sbírky. Při hledání vhodných pohádek pro mou praktickou část jsem přečetla několik vydání Andersenových i Wildových pohádek. Bylo zajímavé porovnávat jazykové odlišnosti. Svá kouzla měla stará vydání, na děti by však takový text působil zastarale, a tak jsem pro práci s nimi zvolila novější vydání. V teoretické části jsem však při popisu pohádky Slavík a růže od Oscara Wilda, čerpala ze staršího vydání této pohádky.

Na začátku svého výzkumu jsem si zvolila pět hypotéz. Nyní mohu říci, že se mi téměř všechny podařilo potvrdit. První hypotéza byla zaměřená na četbu pohádek ve školách. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že četbu pohádek vytlačují jiné žánry. Pozitivní je, že poměr četby v zařazení do výuky je na stejné úrovni jako zařazení literární teorie. Z dotazníků také vyplynulo, že děti čtou stále ty samé autory. Nejčastěji se shodli na Boženě Němcové, Karlu Jaromírovi Erbenovi.

Druhá hypotéza byla také potvrzena. Učitelé se shodli, že děti ve svém volném čase nečtou. Při rozhovorech s dětmi, jsem se na tuto otázku zeptala i jich přímo. Většina dětí přiznala, že čas tráví raději na počítači, popřípadě tabletu a i-padu.

I třetí hypotéza nebyla vyvrácena. Předpokládala jsem, že žáci znají tvorbu Hanse Christiana Andersena, ale s pohádkovou tvorbou Oscara Wilda se nesešli. Při možnosti výběru dají přednost pohádkám Hanse Christiana Andersena, tyto pohádky žáky více zaujmou. Často se ozývalo, že pohádka Oscara Wilda je krutá a depresivní. I když si děti raději volily pohádky Andersena, krutá pohádka Oscara Wilda je oslovila a alespoň na jedno dopoledne je donutila přemýšlet o svém obsahu.

Ve čtvrté hypotéze jsem si chtěla ověřit, zda děti naleznou v pohádkách ponaučení. Ve třídách žáci dávali dohromady své názory, každý si v pohádce našel své vlastní ponaučení a bylo zajímavé, kolik možností vyplynulo z jedné pohádky. Nejen, že každý žák ponaučení v pohádce našel, ale ponaučení dokázali přenést i do dnešní doby, každý si našel konkrétní okamžik, kdy se měl jak zachovat popřípadě, kdy se zachoval jako některé postava z pohádek.

Poslední hypotéza se mi potvrdila napůl. Předpokládala jsem, že spíše než v knižní podobě znají žáci díla Hanse Christiana Andersena ve filmovém zpracování. Tato část hypotézy se mi nepotvrdila. Většina žáků uváděla, že Andersenovy pohádky zná z knih. Vzpomínali, jak jim je četli rodiče a babičky. Ve filmovém zpracování pak viděl Andersenovy pohádky málokdo. Často děti uváděly pohádkové adaptace Walta Disneye. Druhá část hypotézy se potvrdila. Pohádková díla Oscara Wilda žáci neznají ani ve filmové podobě.

Z výše uvedených hypotéz vyplývá toto. Žáci ve svém volném čase nečtou, volí raději jinou formu odpočinku, většinou pasivního odpočinku. Pokud už žáci čtou, tak během hodin literatury ve škole. V hodinách převažuje jiný žánr dětské literatury, pohádka je vytlačena dobrodružnými příběhy, básněmi, povídkami. Většina žáků se během rozhovoru přiznala, že pohádky naposledy četli na prvním stupni. Překvapilo je, že pohádky byly dříve určeny dospělým. I když většina tvrdila, že na pohádky je už stará, při smutném konci pohádky hlasitě protestovali, že takto to být nemá, a dožadovali se šťastného konce. Tvorbu Hanse Christiana Andersena žáci znali ze svého dětství, většina se však přiznala, že zná hlavně ty známější pohádky. Tvorba Oscara Wilda byla pro žáky velká neznámá. Během našeho rozhovoru byli žáci

pohádkou zaujatí, mnoho jich říkalo, že si budou muset pohádky Wilda sami přečíst. Pokud se tomu tak stalo, měla moje práce smysl.

Svou prací jsem chtěla přivést děti alespoň na jedno dopoledne zpátky ke knihám. Představila jsem jim něco nového a už jen díky tomu si myslím, že má práce nebyla zbytečná. Pohádky ke svému životu potřebujeme, jako děti si v nich hledáme hrdiny a vzory, v dospělosti v nich hledáme útěchu, že alespoň někde něco skončí šťastně. V pohádkách Hansa Christiana Andersena a Oscara Wilda vidím mnoho ponaučení, která bychom si měli všichni vzít k srdci. Možná, že kdyby si každý tyto pohádky přečetl a zamyslel se nad tím, co nám chtějí sdělit, nemuseli bychom pohádku číst. Žili bychom v ní.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

ANDERSEN, H. CH. *Pohádky a povídky*. Praha: Albatros, 2003. ISBN 80-00-01217-0

ANDERSEN, H. CH. *Pohádky Hanse Christiana Andersena*. Praha: Reader's Digest Výběr, 2006. ISBN 80-86880-37-0

ANDERSEN, H. CH. *Pohádka mého života*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1965.

ANDERSEN, H. CH. *Starý dům a jiné pohádky*. Praha: Albatros, 2012. ISBN 978-80-00-02909-2

BERAN, Z. *Slovo o pohádkách Oscara Wildea*. In WILDE, Oscar. *Šťastný princ a jiné pohádky*. Praha: Slovart, 1997. ISBN 80-7209-049-6

BETTELHEIM, B. *Za tajemstvím pohádek*. Praha: Lidové noviny, 2000. ISBN 80-7106-290-1

ČEŇKOVÁ, J. *Vývoj literatury pro mládež a její žánrové struktury*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-095-X

DOLEJŠÍ, P. *Školní slovník světových spisovatelů*. Humpolec: Dolejší, 2007. ISBN 978-80-86480-06-0

FRANZ, M. L. *Psychologický výklad pohádek*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-260-2

CHALOUPKA, O. *Příruční slovník české literatury: od počátků do současnosti*. Praha: Levné knihy, 2007. ISBN 978-80-7309-463-8

KARPATSKÝ, D. *Malý labyrint literatury*. Praha: Albatros, 1997. ISBN 80-00-00527-1

KOLEKTIV AUTORŮ. *Jak vypracovat bakalářskou a diplomovou práci*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2012. ISBN 978-80-7452-024-2

MOCNÁ, D. PETERKA, J. a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha, Litomyšl: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X

LEDERBUCHOVÁ, L. *Průvodce literárním dílem. Výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. Jinočany: Nakladatelství H&H, 2002. ISBN 80-7319-020-6

PROCHÁZKA, M., STŘÍBRNÝ, Z. *Slovník spisovatelů*. Praha: Libri, 2003. ISBN 80-7277-131-0

STREIT, J. *Včelka Sluněnka, Proč děti potřebují pohádky*. Hranice: Fabula, 2003. ISBN 80-86600-10-6

STŘÍBRNÝ, Z. *Dějiny anglické literatury (2)*. Praha: Academia, 1987.

TOMSKÝ, A. *Moudrost a vtip Oscara Wildea*. Praha: LEDA spol. s.r.o. a nakladatelství Rozmluvy, 2008. ISBN 978-80-7335-152-6

WILDE, O. *De Profundis*. Praha: Nakladatelství XYZ, 2009. ISBN 978-80-7388-224-2

WILDE, O. *Pohádky*. Praha: Odeon, 1984

WILDE, O. *Šťastný princ a jiné příběhy*. Praha: Šťastný, 2007. ISBN 978-80-86739-32-8

Seznam použitých zahraničních zdrojů

ANDERSEN, H. CH. *The complete illustrated works of Hans Christian Andersen*. London: Bounty Books, 2007. ISBN 978-0-7537-1121-7

RABY, P. *The Cambridge companion to Oscar Wilde*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. ISBN 0-521-47987-8

WILDE, O. *The happy prince and other stories*. London: Penguin Books, 1994. ISBN 0-14-062137-7

Seznam použitých internetových zdrojů

BŘEZINOVÁ, H. *O smutném Andersenovi*. [online] © 7. 3. 2005 [28. 10. 2014]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/17147/andersen-hans-christian>

BŘEZINOVÁ, H. *Stíny jsou zkrátka nutné*. [online]. [28. 11. 2014]. Dostupné z: <http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2005/6/stiny-jsou-zkratka-nutne/>

IBBY CZECH REPUBLIC. *Cena Hanse Christiana Andersena čeští autoři*. [online]. [2. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.ibby.cz/index.php/ceny-a-ocenni-ibby/28-cena-hanse-christiana-andersena-eti-autoi>

IBBY. *Hans Christian Andersen Awards*. [online]. [2. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.ibby.org/index.php?id=273>

NAŠE ŘEČ. [online]. [28. 12. 2014]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=5684>

NOC S ANDERSENEM. *O projektu*. [online]. [2. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.nocsandersenem.cz/aktualne.html>

WIKIPEDIE. *Pohádka*. [online]. [cit. 2014-10-05]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Poh%C3%A1dk>

SEZNAM TABULEK

Seznam tabulek

1 Počet účastníků výzkumu - rozhovor	39
2 Odpovědi respondentů	69

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Průzkumné otázky.....	I
Příloha B – Dotazník.....	II
Příloha C – Vyhodnocení dotazníku.....	IV

Příloha A – Průzkumné otázky

Skupina A – Otázky pro třídní učitele a učitele českého jazyka a literatury

1. Jaké má podle Vás samotná četba zastoupení v hodinách českého jazyka a literatury?
2. Jak často žáci v hodinách čtou pohádky?
3. Jaké autory pohádek čtou žáci nejčastěji?
4. Čtou podle Vás žáci pohádky ve svém volném čase?
5. Znají podle Vás žáci pohádkovou tvorbu Hanse Christiana Andersena a Oscara Wilda?
6. Četli již někdy díla těchto autorů?

Zbylé tři skupiny otázek jsou určeny žákům.

Skupina B – Otázky k pohádce Hanse Christiana Andersena Sedmikráska

1. Čím vás pohádka zaujala?
2. V pohádce vystupuje sedmikráska a skřivánek. Jaké mají podle vás vlastnosti, jací jsou?
3. Dává podle vás pohádka nějaké ponaučení? Pokud ano, tak jaké?

Skupina C – Otázky k pohádce Oscara Wilda Slavík a růže

1. Jaké postavy v pohádce vystupují? Jaké mají podle vás vlastnosti?
2. O čem podle vás tato pohádka je?
3. Jaké plyne z této pohádky ponaučení?

Skupina D – Závěrečné otázky, srovnání pohádek, autorů

1. Zdají se vám pohádky něčím podobné? Pokud ano, čím?
2. Která z uvedených pohádek vás více zaujala?
3. Mají podle vás skřivánek z první pohádky a slavík z druhé pohádky něco společného?
4. Malá mořská víla, Sněhová královna, Ošklivé káčátko. To jsou pohádky Hanse Christiana Andersena. Znáte tyto pohádky? Znáte nějaké jiné pohádky tohoto autora?
5. Mezi pohádky Oscara Wilda patří Šťastný princ, Sobecký obr, Oddaný přítel, Dítě a hvězdy. Znáš některou z těchto pohádek?
6. Znáte pohádky těchto autorů i v jiné formě než v té knižní?

Příloha B – Dotazník

Dovoluji si Vás požádat o zodpovězení níže uvedených otázek. Tento dotazník bude podkladem k praktické části mé diplomové práce Hans Christian Andersen a Oscar Wilde – vliv jejich pohádek na děti školního věku a bude doplňovat rozhovor, který uskutečním s Vašimi žáky.

Cílem dotazníku je zjistit, jaké je podle Vašeho názoru zastoupení četby v hodinách literatury a českého jazyka, které autory děti nejčastěji čtou, zda znají díla Andersena a Wilda.

Předem Vám děkuji za čas, který věnujete vyplnění tohoto dotazníku a za Vaše názory, které budou přínosem pro mou diplomovou práci.

1. Jaké má podle Vás samotná četba zastoupení v hodinách českého jazyka a literatury?

- a) četba v hodinách převládá
- b) četba a teoretická část jsou na stejné úrovni
- c) teorie převládá, čtení je zařazeno v hodinách občasně

2. Jak často žáci v hodinách čtou pohádky?

- a) pohádky převládají nad ostatními žánry
- b) četba pohádek má stejné zastoupení jako ostatní žánry
- c) pohádky čtou žáci méně než ostatní žánry
- d) žáci pohádky v hodinách nečtou

3. Jaké autory pohádek čtou žáci nejčastěji?

Uveďte prosím max. 3 autory:

-
-
-

4. Čtou podle Vás žáci pohádky ve svém volném čase?

- a) ano
- b) žáci čtou, ale ne pohádky
- c) žáci ve svém volném čase nečtou

5. Znájí podle Vás žáci pohádkovou tvorbu Hanse Christiana Andersena a Oscara Wilda?

- a) ano
- b) ne
- c) znají pouze jednoho autora, doplňte

6. Četli již někdy díla těchto autorů?

- a) ano
- b) ne
- c) pouze jednoho autora:

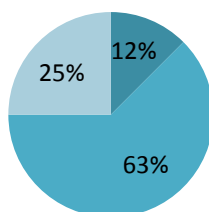
Příloha C – Vyhodnocení dotazníku

Graf 1: Vyhodnocení frekvence odpovědí dotazníku na otázku č. 1

Otázka č. 1 - Jaké má podle Vás samotná četba zastoupení v hodinách českého jazyka a literatury?

Otázka č. 1 - Jaké má podle Vás samotná četba zastoupení v hodinách českého jazyka a literatury?

- a) četba v hodinách převládá
- b) četba a teoretická část jsou na stejné úrovni
- c) teorie převládá, čtení je zařazeno v hodinách občasně

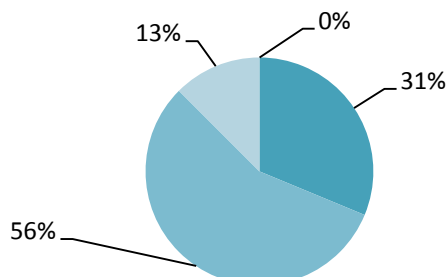

Graf 2: Vyhodnocení frekvence odpovědí dotazníku na otázku č. 2

Otázka č. 2 - Jak často žáci v hodinách čtou pohádky?

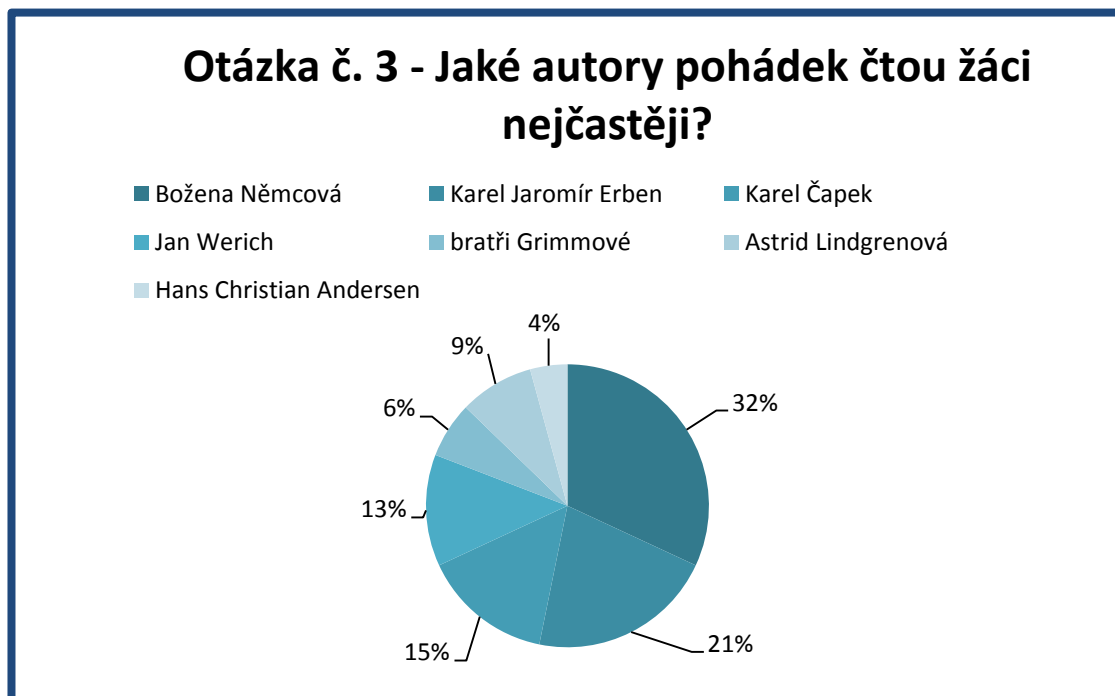
Otázka č. 2 - Jak často žáci v hodinách čtou pohádky?

- a) pohádky převládají nad ostatními žánry
- b) četba pohádek má stejné zastoupení jako ostatní žánry
- c) pohádky čtou žáci méně než ostatní žánry
- d) žáci pohádky v hodinách nečtou

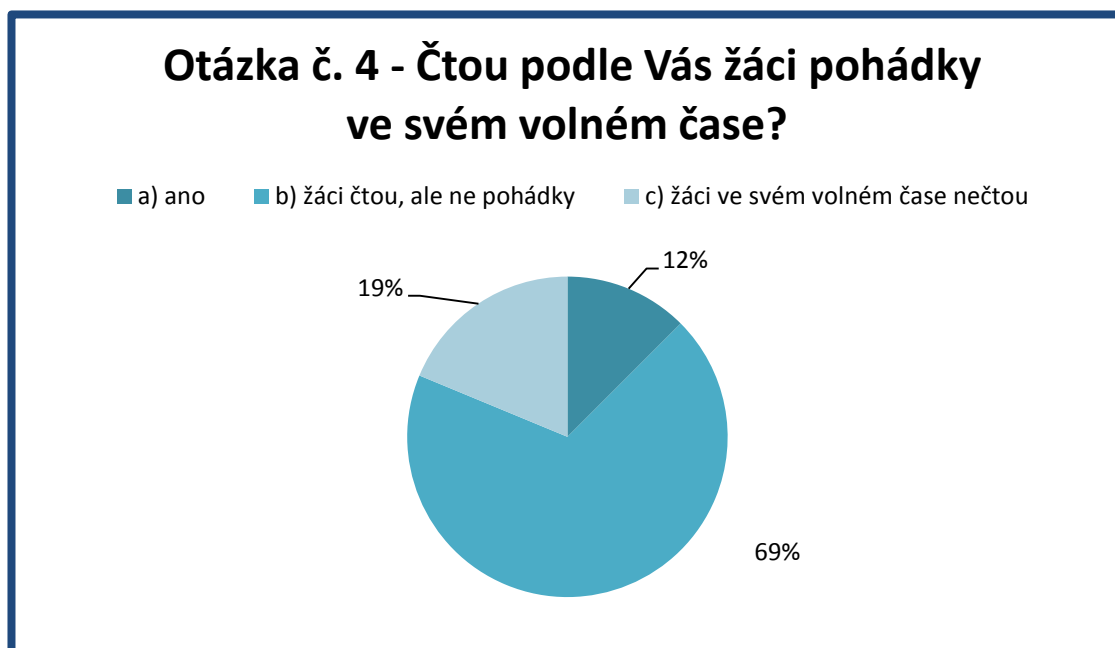
Graf 3: Vyhodnocení frekvence odpovědí dotazníku na otázku č. 3

Otázka č. 3 - Jaké autory pohádek čtou žáci nejčastěji?

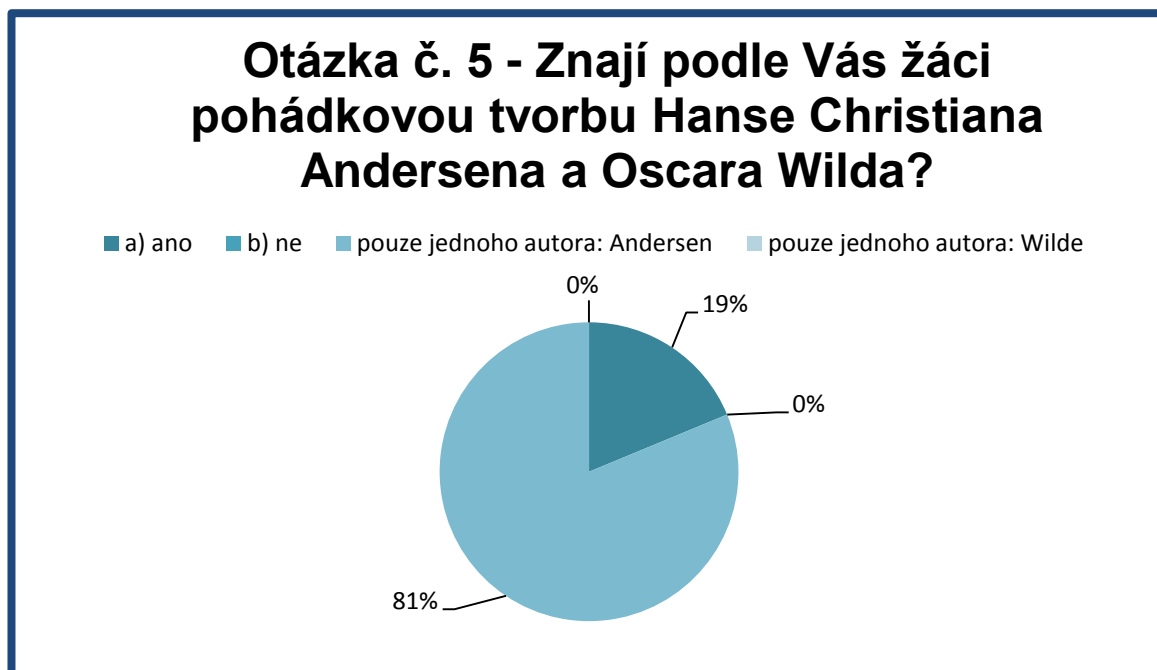
Graf 4: Vyhodnocení frekvence odpovědí dotazníku na otázku č. 4

Otázka č. 4 - Čtou podle Vás žáci pohádky ve svém volném čase?

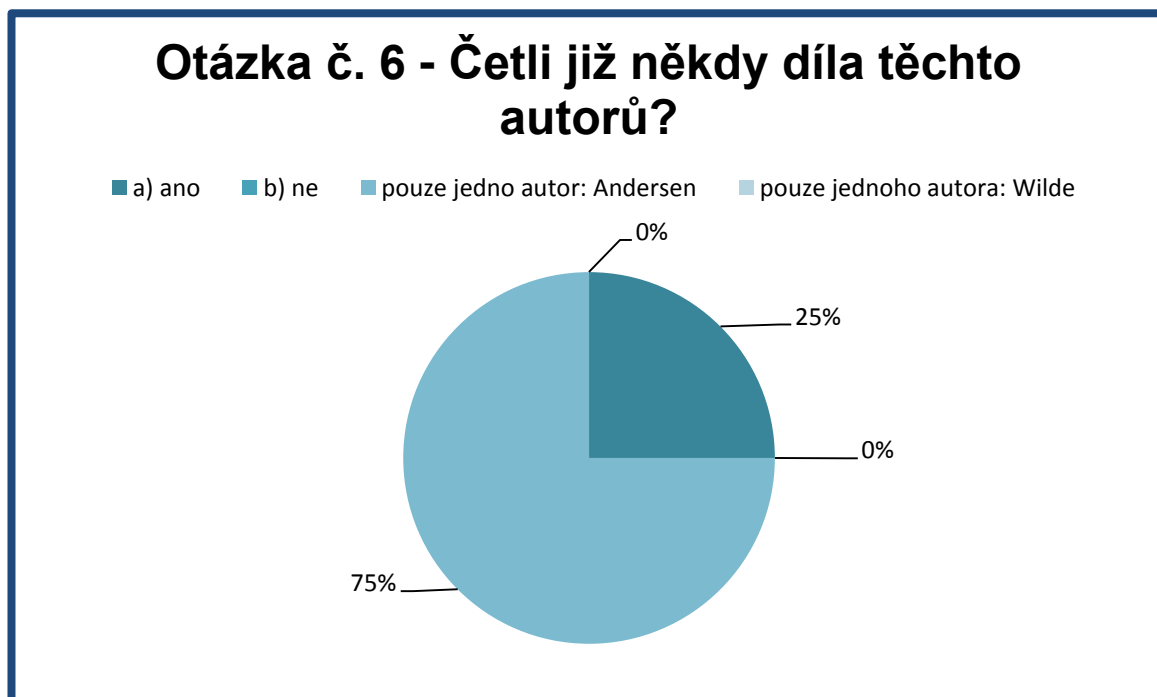
Graf 5: Vyhodnocení frekvence odpovědí dotazníku na otázku č. 5

Otázka č. 5 - Znájí podle Vás žáci pohádkovou tvorbu Hanse Christiana Andersena a Oscara Wilda?

Graf 6: Vyhodnocení frekvence odpovědí dotazníku na otázku č. 6

Otázka č. 6 - Četli již někdy díla těchto autorů?

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Denisa Kottová

Obor: Speciální pedagogika - učitelství

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Hans Christian Andersen a Oscar Wilde – vliv jejich pohádek děti školního věku

Rok: 2015

Počet stran textu bez příloh: 65

Celkový počet stran příloh: 6

Počet titulů českých použitých zdrojů: 21

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 3

Počet internetových zdrojů: 7

Vedoucí práce: PhDr. Jiří Havlík, Ph.D.